

Эхэ найхан нутагаа эд хамта мандуулаар!

БУРЯАД УНЭН

1921 оной
декабрийн 21-нээ
гарана

Бүгэдэ
арадай
газетэ

1996
МАЙН
24
Зунайэхи харатан могой
барьт
ПЯТНИЦА
гарагай 6
№97 (19437)
Газетын сэл
Хэлсээтэ.

ХҮҮГЭДЭЙ АША ТУҮХАДА

Буряад Республикын Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо Л. Ч. Нимаева олондо мэдээсэл гараадаг хэрэгсэлүүдэй түлөөлэгшэдтэй уулзажа, Буряад орондо хүүгэдэ болон эдиршүүлэ хамгаалха, тэдхэхэ талаар эрдэмэй - ажал ябуулгын конференцидэ бэдэлгын ямараар ябуулагдажа байхан тухай зүблөө үнгэргөө.

- Конференци июниин 5-6-да зарлагдаха юм. Мүнөө бидэ социально-экономическа хүндэ байдалда ороод байхадаа, эгээл түрүүн тулихан, зобоон үхибүүдтэ ханаагаа табижа, туһа хүргэжэ байха ёһотойбди. Өөһэдөө мэдэнэ ха юмбиди, хэды олон багашуул хургуулида ябанагүйб. Тэдэнэй хожомоо ямар хүнүүд болохонь мэдээжэ.

Бултанай зүрхэ сэдхэл хүдэлгэмэ энэ асуудалаар хамтадаа сугларжа, үргэн хөөрөлдөө хэдын тула хахад жэлэй урда тээ эмхидхэлэй комитет байгуулаа хэмди. Конференциин түрүүлгын үдэртэ бүхы министрствэнүүдэй болон эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд үгэ хэлэхэ, хоёрдохи үдэрын секцинүүдээр хубааржа, хүдэлмэри ябуулагдаха юм, - гэжэ Лидия Чимитовна мэдээсэбэ.

Хохидолто байдалда ороһон үхибүүдэе абарха, аршалхын тула эхэнэрнүүдэй болон

залуушуулай холбоонууд, ниитын эмхинүүд, ветерануудай соведүүд, хургуули, университетүүдэй түлөөлэгшэд, эрдэмтэд конференцидэ эдэбхитэйгээр хабаадаха гэжэ эмхидхэлэй комитедэй түрүүлэгшэ хэлэбэ. Буряад Республикын бюджетэй нөөсын жасаһаа 11,8 миллион түхэриг конференцидэ гэжэ үгтэһэн байна.

Ухибүүдэе социальна талаар хамгаалгын олон хуулинуудай проектүүд Россин Федерацида хүүлэй үедэ зохёон табигдаһан, тиймэлээ болохоёо байһан эрдэмэй-ажал ябуулгын конференцидэ хабаадаха хүнүүд тэдэ хуулинуудые найнаар хаража үзэхэ болон. Буряад ороной хүүгэдэй эрхэнүүдэе хамгаалха өөһэдын хуули хэрэгтэй гэжэ Л. Ч. Нимаева онсолбо. Гэр байрагүй, зайгуултажа ябаһан үхибүүдэе байлгаха тусхай байрануудые, түбүүдэе бэдэхэ асуудалнууд конференци дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэ юм. Эдэ асуудалнууд хүн бүхэндэ хабаатай дээрһэнэ, республикын бүхы предприятинуудай, томо ехэ бүлгэмүүдэй дарганар ерэжэ, энэ хэрэгтэ хабаадалсаха ёһотой.

Эдэ хоёр үдэрэй туршада Улаан-Үдэ хотын хургуулинуудай үхибүүд концерт-наада табижа, конференцидэ хабаадагшад хүдэлмэри дэмжэхэ юм.

Г. ЗАНЕВА.

БУРИДХЭЛДЭ АБТАБА

"Буряад Республикын Арадай Хуралай депутатуудай хунгалта тухай" Буряад Республикын Хуулин 21-дэхи статьягай үндэһөөр, Буряад Республикын хунгуулин комисси Калашниковска хунгуулин 55-дахи округһоо эдэ депутадта кандидатуудые бүридхэлдэ абаба:

1. **Морозов** Виталий Владимирович, 1971 ондо түрэнэн, хаамал түхэлэй "Мотом" гэжэ акционернэ бүлгэмэй президент, 47-дохи дунда хургуулин хунгагшадэй бүлэгөөр дэбжүүлэгдээ, Улаан-Үдэ хотодо ажаһуудаг.

2. **Шайдунов** Геннадий Константинович, 1956 ондо түрэнэн, Улаан-Үдэ хотын Октябрьска районной военкоматай III таһагай начальник, хунгагшадэй бүлэгөөр дэбжүүлэгдээ, Улаан-Үдэ хотодо ажаһуудаг.

3. **Пронин** Сергей Иванович, 1952 ондо түрэнэн, нээмэл түхэлэй "Амга" гэжэ акционернэ бүлгэмэй генеральна директор, Буряад Республикын промышленинууд болон олзын хэрэг эрхилэгшэдэй холбооной правленээр дэбжүүлэгдээ, Улаан-Үдэ хотодо ажаһуудаг.

Зарченскэ хунгуулин 62-дохи округһоо Буряад Республикын Арадай Хуралай депутадта кандидатаар **Сперанская** Раиса Николаевна бүридхэлдэ абтаба. Тэрэ 1948 ондо түрэнэн, Буряад Республикын Социальна хамгаалгын министрствын гэр бүлын, эхэнэрнүүдэй, үхибүүдэй таһагай начальник, хунгагшадэй бүлэгөөр дэбжүүлэгдээ, Улаан-Үдэ хотодо ажаһуудаг.

Буряад Республикын Арадай Хуралай депутадта кандидатуудаар Онохойн хунгуулин 12-дохи округһоо дэбжүүлэгдэжэ, бүридхэлдэ абтаа гэбэл:

1. **Савченко** Марат Павлович (Гаданович гэжэ хунгуулин комиссиин гэмээр буруу бэшэгдэнэн байгаа) 1938 ондо түрэнэн, "Онохойлес" гэжэ акционернэ бүлгэмэй профсоюзай комитедэй түрүүлэгшэ, "Социальна үнэн зүб байдал" гэжэ Буряадай республиканска хунгуулин хамтаралаар дэбжүүлэгдээ, Онохой тосхондо ажаһуудаг.

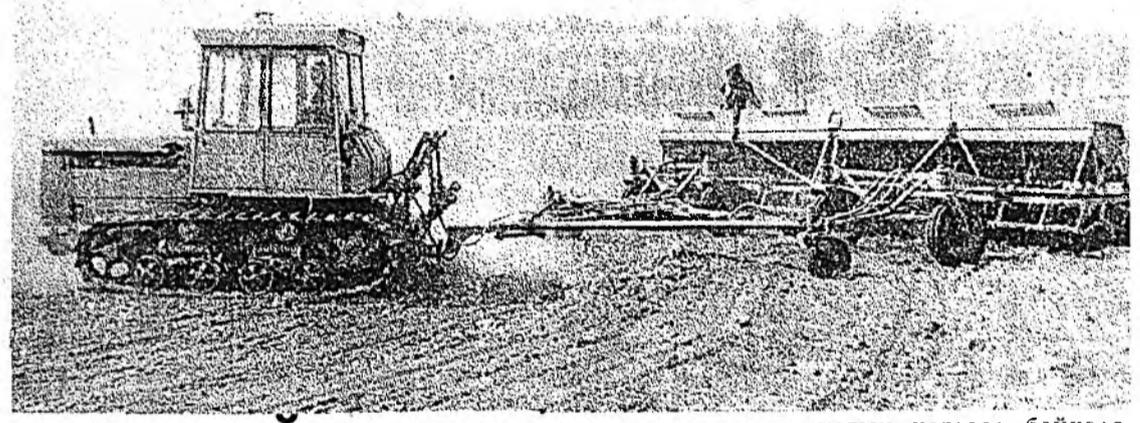
2. **Цымбалюк** Андрей Павлович, 1944 ондо түрэнэн, Загарайн районной өөһэдын хүтэлбэриин гулваа, "Онохойское" гэжэ гэр байрын-коммунальна ажахын предприятиин хунгагшадэй бүлэгөөр дэбжүүлэгдээ, Заиграево тосхондо ажаһуудаг.

3. **Гулин** Александр Павлович, 1950 ондо түрэнэн, "Заиграевская птицефабрика" гэжэ нээмэл түхэлэй акционернэ бүлгэмэй генеральна директор, тус фабрикын хунгагшадэй бүлэгөөр дэбжүүлэгдээ, Онохой тосхондо ажаһуудаг.

4. **Бадаева** Галина Баторовна, (Номин Туяа Баатарай) 1951 ондо түрэнэн, Буряад-Монголой арадай партиин советэй түрүүлэгшэ, врач, постесса, Буряад-Монголой арадай партиар дэбжүүлэгдээ, Улаан-Үдэ хотодо ажаһуудаг.

БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН ХУНГУУЛИН КОМИССИ.

Хабарай тарилга-96

ДААМАЙН ХҮНДЬЦЭ

Байгша ондо сагай уларилай таарамжагүй байһан дээрэнэ Загарайн аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой механизаторнууд хабарай тарилгая арбаад хоногоор оройтуулжа эхилээшье наа, наахан манай ябахата, шэниисэ хуулгая дүүргэжэ байгаа нэн. Энэ жэлдэ 600 гектарта шэниисэ тариха түсэбтэй юм. Тиин 112 гектар талмайтай Даамайн хүндыдэ хуулын гектарнуудта тариха байба.

Тракторист Александр Медведкинэй К-700 түхэлэй трактораар хахалагдаһан газар КП-9 культуратораар жэгдэлһэнэй хүүлээр тарилга хэгдэнэ. Залуунуудшье наа, яһала дүршэл шадабаритай механизаторнууд Цыренжаб Цынуевай, Виктор Цырендоржиевай хоёр звено (сеялхэшэдынь Арсалан Замбулаев, Григорий Цыремпилов) хабарай эртын тарилга түгэсхэжэ байгаа нэн. Ашаанай машинын жолоочин Түмэн Найданов хайн шанартай үрэнэ зөөжэ асараад лэ

тахалгаряагүй хангадаг. Агрегадуудайн энэ тэрэ юумэнэй эбдэрээ наань, слесарь-гагнууршан Чингис Цырендоржиев дары заһаадхидаг юм.

Мүнөө жэлдэ нёдондонойхиноо дутуугүй ургаса абаха хараатайбди. Мүн лэ 600 гектарта обёос хуулгагдаха, 500 гектар талмайе тэжээлэй ургамалнууд эзлэхэ юм. Үнгэрһэн жэлдэ гектар бүриһөө 18 центнер шэниисэ, 16 центнер обёос, 70-80 центнер тэжээлэй ургамалнуудай ургаса хуряагаа хэмди. Хабарай эртын тарилгая дүүргэһэн механизаторнууд Борис Нимаевич Найдановай, Максим Дашидондокович Замбулаевай звенонууд мүнөө Ээрэ гэжэ нотагта элитнэ сортын обёос тарина, - гэжэ колхозой түрүүлэгшэ Баяр Нимаевич Чимитов хоорэнэ.

Тийгэжэ Хүдөө ажахын ба эдээ хоолой министрствын майн 17-ой мэдээнэй ёһоор, республика доторнай шэниисын талмайн 38 процент дээрэ

тарилгын хэгдээд байхада. Тарбагатайн болон Загарайн аймагуудай механизаторнууд энэ талаар түрүү хуури эзэлжэ ябана. Загарайда Карл Марксын нэрэмжэтэ, колхоз, Мухар-Талын таряашадэй ажахынуудай эблэлшэниисэ тарилгая энэ үедэ дүүргээд байгаа. Мүнгэ таһанай, үтэгжүүлгэнүүдэй хэды дуталдажа байгааһье наань, эдэ ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд арга хургаһаа оложо, түлшэ-түрхилгын материалнуудые худалдажа абаад, өөһэдын хайн шанартай үрэнэ хүрэнгэ элбэг хүрэхөөр хаагаад, энэ жэлэй хабарай тарилга саг соонь хэһэн байха юм. Юрэдөөл, үндэр баян ургасын үндэһэ хуури табижа, энэ ажахын таряашадэй хараалһанаа бэелүүлхэ байһаниинь дамжаггүй.

Б-М. ЖИГИТОВ.
ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Даамайн хүндын таряалан; зүүн гарһаа - сеялхэсэн Григорий Цыремпилов, тракторист Виктор Цырендоржиев гэгшэд богонихон забһарлалгын үедэ хөөрөлдэжэ байна.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

Газарай реформо хэр бзелүүлэгдэнэб?

**ГОЛ БАЯЛИГТАА
ГАМТАЙГААР
ХАНДАЯЛ**

**II. ҮМСЭЛЭЛГЭ, ТҮЛБЭРИ,
ХАРЮУСАЛГА ТУХАЙНЬ**

(Түгэсхэл. Эхинийн майн 23-най дугаарта.)

Бүхы дээрээ газарай үмсэлэгдөөд, бодото эзэтэй болоод байгаа хаань, тэрэ найнаар ашаглагдаха, миин хэндэше хэрэггүй хаягдашоод хэбтэхэгүйл зэргэтэй ааб даа. Тийгэбэше энэ хэрэг гол хараа зорилгодоо хүрэнэгүй. Олохон ушарта газараа үмсын болгожо абаад, тэрэнээ хэдэн жэлдэ ёһоор элдүүрилэн, хэрэглэнгүй хооһоор хэбтүүдэг, юрэ орхижорхидог ушаринье үсөөн бэшэ бии.

Нүгөө талаараа хамтын ажахынуудта (колхоз, совхозууд) нилээд ехэ газар үшөө эзээе хүсэд олоогүй, хамтын зөөри зандаа байнаар. Тэрэн хүсэд дүүрэнээр ашаглагдана, үгэхэ аргатай юумээ хуу үгэнэ гэхын аргагүй. Урдань байһан олон тоото хамтын ажахынуудай орондо мүнөө республика соо 33 совхоз, 70 колхоз үлөөд хүдэлжэ байна. Тэдэнэр бүхы газарай 27 процентые эзэлнэ. Гэхэтэй хамта олохон ажахынуудта таряалан, сабшалан найжаруулха, зүбөөр ашаглаха талаар анхаралай нүлэдхэгдэнэ дээрлэнэ нилээд ехэ газар муртэй ургаса үгэхээс болёод, хаягдашоод шахуу байна. Эндэ үнөөхи мүнэ зөөрини, трактор, машинны түшинэ, тоһон, запас хэрэгсэл гэхэ мэтын дутагдаһанһаа болоно.

Газар үмсэлэх, тэрэни саг үргэлжын эзэтэй болохо талаар, гүрэн хүүлэй үедэ бага бэйлэ юумэ хэнэ. Дэлгүүрэй харилсаанай үедэ үмсын газартай, тэндэ ходо хүдэлхэ аргатай хүнүүд өөһэдыгөө тэжээхэ, үдүү гараһан юумээс худалдажа, ондоо зонинише эдэлүүдэлсэхэ аргатай бшуу. Тиймэнээ хүнүүдтэй газар үгэхэ, худалдаха хэрэгтэй гү, али үгы гү гэжэ арсалдаха үндэнэн үгы. Үгэхэ, худалдаха хэрэгтэй. Тийхэдээ дайралдаһан лэ хүнүүдтэ бүхы газарые худалдажархиха бэшэ ааб даа. Алише талаһаань хараха, шалгаха, хинаха шухала.

Нүүлэй жэлүүдтэ республика соо хамтаараа саад, огород эрхилдэг зон, мүн хувиин хамбабарин ажахынуудые бариха, мал үсхэбэрлэхэ, өөһэдтөө гэр, бууса түхээрхэ дуратайшуул олон болонхой. Гансахан энэ жэлдэ хувиин хамбабарин ажахы эрхилхэ дуратай 70,9 мянган айлда, саад, огород ургуулдаг 66,2 мянган хүндэ, үмсын гэр, зуһалан, гараж бариха 7035 зондо газар талалга үгэхэ, худалдаха, үнэмсэлгын документүүдые бэлдэхэ, барюулха болонобди.

Республика соо газар, өөһэдын зөөри болгожо абанан таряашадаг 2651 ажахы бии гэжэ хэлээ нэмди. Манай комитедэй шалгажа үзэхэдэ, таряашанай (фермерскэ) ажахынуудай олонхинь мүнэгүүдэнэ, арга боломжоор багдана: Тийгэжэ мүнэгэ зөөрини, техникын талаар туһаламжагүй дээрлэнэ газараа ёһоор ашаглажа шадаһагүй. Эдэе хоолой зүйлүүдые үйлэдбэрлөөгүй, олзо оруулаагүй байхад абанан урьһаламжяа бусаажа шадаһагүй, ехэ үридэ ороно, панхаруугана. Тэдэнэй ажалтай хойноһоо хэншье ханалаа табиһагүй, хинана, шалгангүй бшуу.

Манай ханахада, таряашадаг ажахынуудай ажал хэрэгые найжаруулхын тулада тэдэндэ хамжажа хүдэлхэ, хамтаараа

шэнэ техникэ болон бусад хэрэгсэлүүдые худалдажа абаха, хэрэглэхэ, продукцияа хамжажа буйлуулха, худалдаха арга олгохо саг ерээ. Тобшолбол, агротехническэ сервис (эрхим хангалга) эмхидхэгдэхэ, гүрэнэй зүгһөө мүнгэн сангай талаар дэмжэгдэхэ зэргэтэй.

Газар абананай түлөө түлбэри, тэрэни хэрэглэнэй налог тухай хэдэн үгэ хэлэлтэй. "Газарай түлөө түлбэри тухай" РСФСР-эй 1994 оной Хуулида хубилаалта болон нэмэлтэ оруулха тушаа абтанан федеральна хуулигай зохилдуулагдан, газарай түлөө налог ашагдадаг юм. Манай республикада гурбан янзын налог түлэлгын гурим тогтоогдонхой. Тэрэн федеральна, региональна болон нотагай налог болоно.

Үнгэрһэн жэлдэ газарай налог болон аренднэ түлбэриһөө хамта 20.126 миллион түхэриг суглуулагдажа, нотагуудай засагай бюджеттэ оруулагдаа. Тэрэнэй 2540 миллион түхэригын хүдөө ажахын эдлүүрини газар хэрэглэнэйһээ ороһон налог болоно.

Тийгэбэше газарай үржэл дээшлүүлгэдэ, энэндэ хабаатай бусад хэрэглэм жэлдэ энэ мүнгэнһөө нэгэши түхэригтэй талалаагагүйн харамтай.

Газар тушаа Гүрэнэй кадастр гэжэ байдаг. Энэмнай юун бэ гэхэдэ, нэн түрүүн газар тухай дэлгэрэнги мэдээсэл, тэрэнэй үнэ сэн, шанар, ашаглаха гурим, газар абаха эрхэнүүд, газарай ноосэнүүдые хэрэглэхэ, мүнгэн сангаар хангаха, түлөөнэ абаха гэхэ мэтые гүрэнэй зүгһөө хүтэлбэрлэхэ тухай тэрэ кадастр соо тодорхойлогдон байха ёһотой. Газар тушаа Гүрэнэй кадастр хэрэглэхэ гуримууд тухай Россин Федерацийн Президентын 1993 оной декабриин 11-нэй Зарлиг соо, Россин Федерацийн Правительствын 1992 оной августын 25-да абтанан тогтоол дотор тодоор хэлэгдэнхэй.

Гүрэнэй кадастрай гол шэглэлэй нэгэн гэхэдэ, мүнгэн сангай асуудал болоно. Тусхайбал, дээрэ хэлэгдэнэн Зарлиг болон тогтоолой үндэһөөр Буряад Республикада Газарай кадастрай автоматизованно системэ нэбтэрүүлхэ программа зохёогдоо юм. Тэрэ программын хүсэндөө хүргэгдэхэдэ олохон шухала асуудалнуудые түргэнөөр шийдэхэ аргатай болохо бшуу. Илангаяа газарай түлөө түлэгдэнэн мүнгэ суглуулжа, илангаяа газар худалдалгын дэлгүүр хүгжөөжэ, заншалта бэшэ аргаар мүнгэ зөөри оложо, республика социальн-экономическа байдалаа тогтонжоруулха байна. Тэрэшлэн газарай хэр ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэгдэжэ байһание шалгаха, хинан хараха талаар гүрэнэй болон нотагуудай органуудай үүргэ дээшлүүлэгдэхэ болоно.

Тус программые хүсэндэнэ түргэнөөр оруулжа шадабал, республика соо газар тушаа гүрэнэй нэгэ ниитэ политика баримталха арга олгогдохо ха юм. Эндэ газар ашаглананай түлөө налогой мүнгэ саг соонь суглуулжа абаха, газар тухай хэлсээнүүдые хэхэ, энээн тушаа гараһан эдбэ арсалдаануудые хаража үзэхэ, тоо бүридхэл, тоосоо гуримшуулха, документүүдые саг соонь бэлдэхэ, мэдээсэлүүдые суглуулха асуудалнуудые

шийдхэхэдэ гүрэнэйше, нотагуудайше органууд хоорондоо нягта холбоотойгоор хүдэлхэ аргатай болохо байна. Түбхын түрүүн гүрэнэй налогой, эд зөөрини, эрхэнүүдые сахин хамгаалгын органууд, коммерческэ, дэлгүүрэй эмхинүүдые хоорондоо үгээс ойлголсожо хүдэлхэ байна бшуу. Энэнтэй хамта газар ашаглагшадаг эрхэнүүд бодотоор хамгаалагдадаг болохо ушартай.

Үшөө нэгэ шухала асуудал гэхэдэ, газарые инвентаризацилга болоно. Тосхон, нууринууд, хото город шадархи газарые, тэрэнэй хилэнүүдые тодорхойлжо, ямар эмхи зургаан, предрияти, хэн хэдэ шэнээн, ямар газар эзэлжэ, хэрэглэжэ байнаб гэжэ тодорхойлохо, инвентаризаци хэхэ асуудал болоно. Тэрэнэй үндэһөөр налог ашаха, газарые худалдаха, худалдажа абаха, үмсэлхэ асуудалнуудые шийдхэхэ, мүн газарай хэрэглэгдээгүй гү, али муугаар, эзэн бусаар хэрэглэгдэжэ байһан ушарнуудые элирүүлжэ, тэдээгээр хэмжээ абаха аргатай болохо байнабди.

Энэндэ хэрэгтэй мүнгэн городуудай, районууд, аймагуудай бюджетһээ, газарай налогһоо оруулагдаха ёһотой.

Үнгэрһэн 1993-1995 онуудта республика соо хүн зоной ажайнуудга цунктнууд шадар 5918 гектар газарта инвентаризаци хэгдээ гү, али энэнь шалгагдаха, хэмжэгдэхэ ёһотой газарай миин 4 процентнь болоно. Юуб гэхэдэ, городуудай, районуудай бюджетһээ энэндэ мүнгэн муртэй талалагданагүй.

Шалгалта, хиналтын үгы байһанһаа боложо, нилээд ехэ газар ямаршы аша үрэ үгэнэгүй. Нодоодо хэгдэнэн шалгалтаар аяар 78 мянга үлүүтэй гектар газар, тэрэ тоодо 51.786 гектар таряалан ёһоор хэрэглэгдэнэгүй гэжэ элирүүлэгдэнэ. Тийгэжэ газар ашагалгын хуули сахяагүйһөө 211 хэрэг эхилэгдэнэн, харюусалгата ноуруудта 7,4 миллион үлүүтэй түхэриг яла тохогдон байна.

Эдэ бүгэдэһөө ямар тобшолол хэхэб гэхэдэ, республика соо хүдөө ажахын эдлүүрини газар үшөөл ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэгдэнэгүй. Хүрһэнэйнь үржэл дээшлүүлхэ талаар түрүүнһээ хойшо бага зэргэ хэгдэжэ байһан зарим тэды хэмжээ ябуулгануудшы орхигдошоо. Шэнэ ямаршы тиймэ хүдэлмэри хэгдэнэгүй гэхэдэ болоно. Бүхы дээрээ газар таряалангые найнаар эрхилхэ эрилтэ, заабаринууд ёһоор сахигдахаяа болижол байна. Үржэлэйнь мууданан, халаһан шахуу аяар 6,4 мянган гектар газарай хүрһэ найжаруулха талаар нүүлэй үедэ юуншы хэгдэнэгүй. Тиймэ газарай хүдөө ажахын хэрэглэмжэнээ эсэслэн гарахань холо бэшэ.

Илангаяа таряалан, сабшалангай хангалтагүй муугаар ашаглагдажа байһанай гол шалтагаан юуб гэхэдэ, ажахынуудта трактор, машинны шэнгэн түшинэ, тоһодолгын хэрэгсэлүүдэй, запас зүйлүүдэй дутагдаһанһаа болоно.

Манай ханахада, хүдөө ажахын эдлүүрини газарай хүрһэнэй үржэлые найжаруулха, муудалганаан хамгаалгын тула нэн түрүүн Газар тухай Россин Федерацийн Кодексын Хуули болон энээн тушаа гаргагдаһан хуули-нормативна актнуудые сахиха талаар таатай һайн үндэһэ нуури бии болгохо шухала. Газар тушаа бүхы харилсаануудые гуримшуулха, газар ашагалга, тэрэнэй баялигы хамгаалгын түлөө эрилтэ харюусалга эрид шангадхаха ёһотойбди.

А. ЦЫБИКОВ,
Буряад Республикын Газарай нөөсөнүүдэй болон газар эсхэмжэлгын гүрэнэй комитедэй түрүүдэгшын орлогшо.

**БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН
ПРЕЗИДЕНТЫН ЗАРЛИГ**

1. 1996 оной январин 10-да баталагдаһан "Газарай мелиораци тухай" Федеральна Хуулиин 17-дохи статьяе болон Россин Федерацийн Хүдөө ажахын ба эдэе хоолой министрствын 1996 оной февральин 13-най шийдхэбэриие баримталан, гүрэнэй "Бурятмелиоводхоз" предриятиин, тэрэнэй бүридхэлэй хубинуудай үндэһэ нуури дээрэ Буряад Республикын Мелиорацийн ба хүдөө ажахые уһаар хангалгын комитет байгуулха.

2. "Россин Федерацийн Гүрэнэй Дүүмын депутатай статус тухай" Федеральна Хуулигай зохилдуулан, Буряад Республикын Мелиорацийн ба хүдөө ажахые уһаар хангалгын комитедэй түрүүлэгшээр **Кондаков Николай Яковлевиче**, Россин Федерацийн 1993-1995 онуудай зарлалай Федеральна Сутлаанай Гүрэнэй Дүүмын депутатаые томилхо.

3. Гүрэнэй "Бурятмелиоводхоз" предриятие хубилган шэнэдхэлгын гурим, шэнээр байгуулагдаһан комитедэй захиргаанай хүтэлбэрилгын байгууламжа, штатна данса бүридэл тухай дурадхалнуудые харын болзрто Буряад Республикын Правительствата оруулхыень Мелиорацийн ба хүдөө ажахые уһаар хангалгын комитедэй түрүүлэгшэ Н. Я. Кондаковто даалгаха.

4. Буряад Республикын Мелиорацийн ба хүдөө ажахые уһаар хангалгын комитет Россин Хүдөө ажахын ба эдэе хоолой министрствын уһанай ажахын гол управленич мэдэлдэ байгаа, Буряад Республикын Правительствын шууд захирамжада байха.

5. Тус Зарлиг гар табиһан саһаа хүсэндөө орохо.

Буряад Республикын Президент **А. В. ПОТАПОВ.**

Улаан-Үдэ,
1996 оной майн 14.

**ХОЁР ТАЛААДА АША
ҮРЭТЭЙ**

**МОНГОЛОЙ БА БУРЯАДАЙ
ПАРЛАМЕНТНУУДАЙ ХАРИЛСААН
ҮРГЭДЭНЭ**

Михаил Семёнов түрүүтэй республикын Арадай Хуралай делегаци үнгэрэгшэ жэлэй хуушаар Гүрэнэй Ехэ Хуралай урилгаар аха дүү Монгол Уласай ниислэл Улаан-Баатар ошожо ерэнэн байна. Тэрэнэй дунгоор парламентнуудай хоорондо ажалай харилсаа холбоо, хани нүхэсэл бэхижүүлхэ тухай хэлсэе хоёр тала баталаа нэн.

Март нарада Монгол Уласай Гүрэнэй Ехэ Хуралай аппаратай хүдэлмэрилэгшэдэй делегаци Улаан-Үдэ ерэжэ, республикын парламентын дүй дүршэлтэй танилсаа, өөһэдынгөө хүдэлмэри, ерээдүйнгөө түсэбүүд тухай хоороо.

Һаяшаг Буряад Республикын Арадай Хуралай Хэрэгүүдые эрхилэлгын управлениин эмхидхэлгэ-хиналтын управлениин дарга Куприян Бахронов болон тэрэнэй даадаг управлениин хэдэн хүдэлмэрилэгшэд Монголоой Гүрэнэй Ехэ Хуралай урилгаар Улаан-Баатар ошоо. Аха дүү ороной парламентын аппарат июниин 30-да болохо Гүрэнэй Ехэ Хуралай хунгалтын бэлдэхэдэ мүнөө үедэ хам оролсоод байбашы, Буряад оронһоо ерэнэн ади ажалтай нүхэдөө тон хүндэмүүшээр угтаба. Парламентын хүдэлмэри тухай дэлгэрэнгигээр хоорэжэ, айлашадай олон асуудалнуудта харюусаһаа гадна Гүрэнэй Ехэ Хуралай бүхы таһаг, албануудай ажал ябуулгатай танилсуулжа, сессиин нэгэ заседанида уряа.

Парламент талалгаряагүй шахуу хүдэлдэг гэхэ гү, али депутатууд долоон үдэрэй дүрбэндэн хуулиин проектүүдые зүбшэн хэлсэжэ, энэ зарлалай туршада дүн хамта 346 хуули баталаа.

Монголоой Гүрэнэй Ехэ Хуралай 6 комитедтэ 76 депутат хуули зохёохо хүдэлмэриие саг үргэлжэ эрхилдэг гэжэ манай делегацида мэдээсэгдээ. Аппарадай 95 хүдэлмэриэгшэ депутатуудта хамһалсадаг. Номтой баян жасатай библиотекэ, мүнөө үеын техникээр хангагдаһан кабинетүүд депутатуудай ашагламжада үгтэнхэй. Аша үрэтэйгөөр хүдэлхэ бусадшы эрхэ нүхэсэлнүүд эндэ бии.

Манай делегаци Дархан хото хүрэжэ, нотагай захиргаанай ажал ябуулгатай танилсаа. Аймагуудтал ади, 51 гэшүүнһээ бүридэнэн эрхэтэнэй суглаан түлөөлэлгын засагые тус хотодо бзелүүлнэ.

Онсо тэмдэглэмээр үшөө нэгэ зүйл гэбэл, Конституцийн ёһоор Монгол Улас парламентын республика гэжэ тодорхойлогдогшые һаа, Гүрэнэй Ехэ Хуралай хинаха үүргэнь хизаарлагданхай.

Һунгалтын урда тээхи тэмсэлээр, ямар үрэ дүнгүүдтэйгээр хунгалтын түгэсэжэ магад байһаар делегацийн гэшүүдэй һонирхоһониинь ойлгосотой. Мүнөө байгша зарлалда 71 депутатай мандагтай Монгол Арадай Хубисхалта Нам (МНРП) хунгалтын дунгоор 60-65 хуудалтай лаб болохоор найдаһа гэхэ гү, али тус нам (парти) амжалта туйлаха эгээл ехэ боломжотой гэжэ ороной парламентта тоолоно. Зүгоор, энэмнай даб дээрэ хэгдэнэн тухайламжанууд ааб даа.

В. БАДМАЕВ,
республикын Арадай Хуралай хэблэлэй албан.

Буряад Республикын Правительствада

АГААР, УНАМНАЙ СЭВЭР ГҮ?

Буряад Республикын Правительствын Түрүүлэгшын Нэгдэх орлогшо В. К. Агаловай хүтэлбэри доро ээлжээтэ зүблөөн болобо. Зүблөөндэ оршон тойронхи байгаа ашаглаха, тэрэнэй баялигууды ашаглаха комиссийн гэцшүүд, энэ асуудалаар харюусадаг министерство болон албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд хабаадалсаа.

1996-1997 онуудай туршада оршон тойронхи байгаа ашаглаха талаар Буряад Республикын Правительствын абаһан проектын түсэбье зүбшэн хэлсэлгэ нэн түрүүлэн эхилбэ. Тус асуудалаар Буряад Республикын Унамай ажахын комитедэй начальник В. С. Молотов элдхэхэдээ, иигэжэ мэдүүлбэ: "Байгал далайн баялигы ашаглаха, гамнаха, хамгаалха талаар тусхай программа зохиогдохой ёһотой аад, мүнөөдэр хүртээр шухала хэмжээнүүд абтаагүй байһаар. Комиссийн бүхы гэгшүүдтэ энэ асуудалда зориулагдһан хэмжээ ябуулганууд тараагдажа үгтэнхэй. Эдэнэр лэ өөһэдынгөө һанамжа, дурадхалнууды хэлэхэ бээ гээд һананаб".

—Энэ асуудалаар хэн түрүүлэн үгэ хэлэхэнь бэ?—гээд,

Владимир Константинович асууна.

—Правительствын баталан абаха тогтоолой проект соо олон, һайн асуудалнууд хараалагданхай байна. Илангаяа Улаан-Үдэ, Гусиноозерск, Бабушкин, мүн Оронго, Могойто, Хилгана, Баян-Гол, Загарайда ажаһуугшадые сэвэр уһаар хангаха асуудал гол һуури эзэлнэ. Тиэхэдэ сэвэр агаарнай ямар болоноб? Хэдэн үдэрэй туршада хүбшэ тайгада дүжэрһэн түймэр гэхэ мэтэ. Эдэ бүгэдые хэлсэхэ болоо һаамнай ехэ саг хэрэгтэй. Тиимэһээ, өөһэд өөһэдынгөө һанамжа, дурадхалнуудыа энэ долоон хоногой дүүрэтэр нүхэр Молотовто оруулжа, бэлэн болгоё,— гэжэ Байгаали хамгаалха Бүхэроссин бүлгэмэй Буряад Республикын соведэй түрүүлэгшын орлогшо Н. Е. Карбаинов, гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ В. Е. Гулгонов болон бусад дурадхахада, В. К. Агалов эдэнэрэй дурадхалы дэмжэжэ, ерэхэ долоон хоногой эхиндэ Правительствын тогтоолой проект бэлэн болгохо гээд һанамжална.

"Байгал далайн болон бусад гол горхонуудай уһы ариг сэвэр байлгах аар хараалагдһан түрүүлэн ээлжээнэй хэмжээ ябуулга" гэгһэн удаадахи асуудалаар үгэ буяалдаан

болоо. Һалбари бүхэнэй түлөөлэгшэдэй һанамжалһанай ёһоор, июнийн 15 болотор эдэ бүгэдээ согсолжо, Буряад Республикын Правительствын тогтоол баталан абаха тухай хэлсэбэ.

Буряад Республикада экологиин жаса байгуулха, тэрэниие хүтэлбэрихэ гэгшүүдые һунгаха, мүн 1998 ондо хэблэгдэхэ Улаан Дэбтэр хэблэлдэ бэлдэхэ хүдэлмэрилэгшэд тодоруулагдаа.

Байгша оной декабрь һарада Баргажанай гүрэнэй түрүүлшын заповеднигэй байгуулагдаһаар 80 жэлэй ой тэмдэглэхэ тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдээ.

—Манай гүрэн дотор түрүүлшынхэз байгуулагдаһан энэ заповеднигтэ зориулагдаһан эрдэмэй конференци үнгэргэхөөр, һайндэрлэхөөр хараалнабди. Тиимэһээ Россин Федерацийн хүтэлбэрилэгшэдтэ энэ һайндэрые тэмдэглэхэдэ гаргашалагдаха мүнгэ эрийн бэшгэ бэшэнхэйбди,— гэжэ Байгаалин баялигууды хэрэглэхэ болон экологиин талаар Буряад Республикын гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ В. Е. Гулгонов мэдээсэбэ.

Зүбшэн хэлсэгдһэн бүхы асуудалнуудыаар тодорхой һанамжа, дурадхалнууд баталан абтаа

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

Буряад Республикын Президентын

Зарлиг

БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН ЭРДЭМЭЙ БОЛОН ЭРДЭМ-ТЕХНИКЫН ПОЛИТИКА ТУХАЙ

Буряад Республикын социальн-экономическа хүгжэлтэдэ эрдэмэй болон эрдэм-техникын политикын үүргэ саашадань дээшлүүлэхэ зорилготойгоор иигэжэ тогтооноб:

1. Эрдэмэй болон эрдэм-техникын хүгжэлтые Буряад Республикын гүрэнэй шухала шэглэлүүдэй нэгэн гэжэ тоолохо.

2. 2005-дахи жэл хүртээр Буряад Республикын социальн-экономическа хүгжэлтын федеральна программые эрдэмэй шэнжэлгэнүүдээр хангаха республиканска программа бэлдэхыень. РАН-ай СО-гой Буряадай эрдэмэй түбтэ (И. В. Гордиенко), Буряадай хүдоо ажахын эрдэм-шэнжэлгын институтда (Б. И. Николаев), Буряад Республикын дээдэ һуралсамай эмхинүүдэй ректорнүүдэй соведтэ (А. Ц. Балдуев) 1996 оной октябрийн 1 болотор бэлдэхыень даалгаха.

3. Буряад Республикын Правительствыа 1996 оной ноябрийн 1 болотор болзор соо Буряад Республикын эрдэмэй технологическа хүгжэлтын бюджетдээ гадуур жаса бүрдэхэ асуудалаар хуули гаргаха үүсхэлтэйгээр Буряад Республикын Арадай Хуралда хандаха.

4. РАН-ай СО-гой Буряадай эрдэмэй түбтэ Президиумэй (И. В. Гордиенко), Буряад Республикын дээдэ һуралсамай эмхинүүдэй ректорнүүдэй соведтэй (А. Ц. Балдуев) болон "Теплоприбор" гэжэ акционернэ бүлгэмэй (В. Б. Пимаев) инновационно олын хэрэг эрхилэлтын түб болохо "Буряад-Академ-Холдинг" ОАО байгуулха тухай үүсхэл дэмжэхэ.

5. Буряад Республикын Эрдэм һуралсамай, дээдэ һургуулийн болон эрдэмэй эмхинүүдэй хэрэгүүдэй талаар министерство (С. Д. Намсараев) РАН-ай СО-гой Буряадай Эрдэмэй түбтэй

(И. В. Гордиенко) хамта 1996 оной октябрийн 1 болотор коммерческэ бэшэ эмхин—региональна хүгжэлтын эрдэм-шэнжэлгын түбэй документүүдые бэлдэхэ.

6. Буряад Республикын Эрдэм-һуралсамай, дээдэ һургуулийн болон эрдэмэй эмхинүүдэй хэрэгүүдэй талаар министерство (С. Д. Намсараев) 1996 оной июлийн 1 болотор Буряад Республикын Эрдэм-һуралсамай, дээдэ һургуулийн болон эрдэмэй эмхинүүдэй хэрэгүүдэй талаар министрствын дэргэдэхэ эрдэм болон Эрдэмэй-техникын политикын талаар департамент тухай дүрим зохиожо, Буряад Республикын Правительствын үзэмжэдэ табиха. "Буряад Республикын эрдэмэй болон эрдэм-техникын политика тухай" Буряад Республикын Хуулийн проектые бэлдэжэ, Буряад Республикын Правительствын удаань Буряад Республикын Арадай Хуралдай үзэмжэдэ табихые Буряад Республикын Эрдэм-һуралсамай, дээдэ һургуулийн болон эрдэмэй эмхинүүдэй хэрэгүүдэй талаар министрствыа (С. Д. Намсараев) даалгаха.

8. Буряад Республикын Правительствыа 1996 оной июлийн 1 хүртээр болзор соо Эрдэм һуралсамай, дээдэ һургуулийн болон эрдэмэй эмхинүүдэй хэрэгүүдэй талаар министрствыа Буряад Республикын Арадай Хуралда хандаха.

9. Тус зарлиг тодологдохон үдэрһөө хойшо хүсэндөө орохо

Буряад Республикын Президент А. В. ПОТАПОВ.

Улаан-Үдэ хото, 1996 оной майн 16.

ТЭЭРМЭ ДҮТЭДӨӨ НАЙН

ҺҮҮЛЭЙ жэлнүүдтэ хүдөөгэй олохон хамтын ажахынууд өөһэдын тээрмэнүүдтэй болоод, хүн зоноо талха гурилар яһала хангана гэшэ ааб даа. Зарим газарта жаахан цекарцинуудые бии болонхой.

Тэрэнгүйгөөр аргагүй. Гүрэнэй гү, али элдэб коммерческэ магазинуудта хилээмэ, талха, лапшаа гэхэ мэтые худалдажа абаха мүнгэн хүдөөгэй зондо байгаадхынагүй ха юм.

Тарбагатайн аймагта һая болотор дүрбэн тээрмэ хүдэлжэ байһан юм. Энээнһээ олоһы тээрмэ хэрэгтэй бэшэ гэжэ һанаһаар нэн. Юуб гэхэдэ, таба-зургаан жэлэй саана эндэ нэгэшы тээрмэ үгы байгаа һааб даа. Тээд мүнөө болоходо, эдэ дүрбэн тээрмэнь үсөөдөөд, хаа хаанаһаа зон ороһоёо шэрэжэ, Тарбагатай, Ехэ-Куналей тээшэ субадаг болоо. Тиимэһээ талха татуулха зон оошорто һубариха баатай болоо бшуу. Хэдэн арбаад-хорёод модо газарта ошохо гэшэнь баһал гайтай, гарзатай.

Энээн дээрһээ таряашадай ажахынуудай "Авангард" нэгэдэлэйхид хайшаншы гэжэ һань, өөһэдын тээрмэтэй болохо гэжэ шиидээ юм. Нёдондо иигэн-тиигэн миллион үлүүтэй мүнгэ сулуулжа, тэрээгээрээ тээрмын түхээрлэгшүүдые худалдажа абаһан байна. Зоной хүсэ зоори хэрэглэжэ, Барихин тосхондоо шэнэ байра бодоогоод, тээрмээ тодхоо. Эндэ шадамар бэрхэ механизаторнууд В. И. Щербиков, Павел болон Иннокентий Грудничнууд ехэ хүдэлмэри хээ.

Эдэмнай түмэршэ дарханай, гагнууршанай, слесарийн хүдэлмэришые мундаргүй хэжэрхихэ зон ха юм. Ондоо тээһээ ямаршы мэрэгжэлтэдые урингүй өөһэдынгөө хүсөөр лэ тээрмээ тодхожо, туршажа, хүдэлгөө. Түрүүлшын тээрмэшэнээр Геннадий Любовников томилогдоо нэн.

Эндэхэ зоноор хөөрэдэхэдэ, шэнэ тээрмэнь яһалаал һайн шанартай, юрэдөөл, нэгэдэхэ сорһоо дутуутгүй талха гаргана. Зарим айһууд нэгэ доро долоо-найма, арба хүртээр мэшээг орооһо татуулхыа асарна.

- Бидэ Григорий Русинтай түрүүлэн орооһоо эндэ асараа зомди. Манай һүүдэ фермер Василий Песков 10 мэшээг таряа шэрэжэ ерээ нэн. Тиигэһээр зоншы яһала һубаряа. Минийн 10 мэшээг шэнисын бараг һайн ороһонһоо 7 мэшээг талхан, бэшэниинь малда эдюулхэ һагшадаһан боложо гараа. Хүгшэмни шэнэ татуулһан талхаараа өөрөө гэртээ яһала амтатай хилээмэ, шаанги, пирог гэхэ мэтые барина. Юрэдөөл, талха татуулха гэжэ ондоо тээшээ харгылахагүй, газаага өөһэдын тээрмэтэй байхада амар байна, - гэжэ барилгашан Дмитрий Попов хөөрэнэ.

Талха татуулһанай түлбэришые яһала бараг хямда. Гансашы Барихинай бэшэ, бусад дүтэ шадархи тосхонуудай зон таряагаа шэрээд, иишэ ерэдэг боложо эхилэнхэй.

С. ТЮЛЮКИН.

ЗОРИЛГОО ТОДОРХОЙЛБО

Районной коммунист үзэлтэний эмхин эдэбхитэдэ ветерануудай, эмгэтэйшүүлэй ба залуушуулай эблэлэй түлөөлэгшэнэр эндэ һаяшаг Ага һуурида сугларжа, зүблөө хэбэ. Тэндэ ехэнхидэ Ага тосхой, Новоорловск һууринай, Шулуутай шотагай зон олоороо хараадаа. Тэдэнэр Президентын һунгалтын урдахи бэлдэхэдэ хабаадалсаха тухай асуудалаа хөөрөлдэбэ. КИРФ гэй

окружкомой секретариин орлогшо Ю. Никонов тобшо элдхэл хээ.

Б.Ельциной тала баригшад, тэрэ тоодо урдын партиин окружкомой болон райкомуудай зарим хүтэлбэрилэгшэд, райсоведүүдэй тушаалта шюурнууд, идхага-ойлгууламжын ажал округой һунгалтадай лунда эдэбхитэйгээр ябуулжа, энэ һунгалтада өөһэдынгөө

кандидадай илажа гарахын түлөө оролдого гэжэ үгэ хэлэгшэд мэдүүлбэл.

Тиэхэлээрнь арадай патриотическа хүсэнүүдэй түлөөлэгшэ Г.А. Зюгановые дэмжэхэ ба тэрэнэй түлөө дуугаа үгэхыень уряалха тухай һунгалтада хандалга баталагдаа.

Ц. ГОНГОРОВ.

СТЕКЛОЗАВОДСКОЙ ҺУНГУУЛИЙН 63-ДАХИ ОКРУГООР ҺУНГУУЛИЙН ОКРУЖНОЙ КОМИССИИНИ БҮРИДЭЛДЭ НЭМЭЛТЭНҮҮДЫЕ ОРУУЛХА ТУХАЙ ТОГТООЛ

Стеклозаводской һунгуулийн 63 дахи округоор һунгуулийн окружной комиссийн бүридэлдэ нэмэлтэнүүдые оруулха тухай Улаан-Үдэ хотын Советскэ районной захиргаанай гулаагай дурадхал хаража үзөөд, Буряад Республикын һунгуулийн комисси иигэжэ тогтооно:

1. Стеклозаводской һунгуулийн 63-дахи округоор һунгуулийн окружной комиссийн бүридэлдэ 1959 ондо түрэлэн, 47130-дахи сэрэгэй частин сэрэгэй албатан Сергей Игоревич Балуевые оруулха.

2. Тус тогтоолые "Бурятия" болон "Буряад үнэн" газетэнүүдтэ толилохо.

Буряад Республикын һунгуулийн комиссийн Түрүүлэгшэ Н. М. ЦЫГАНКОВА, Буряад Республикын һунгуулийн комиссийн секретарь А. И. ДЕДУХИНА.

Улаан-Үдэ хото, 1996 оной майн 7.

БҮРИДЭЛДЭ АБТАБА

Стеклозаводской һунгуулийн 63-дахи округоор һунгуулийн окружной комиссида Буряад Республикын Арадай Хуралдай удаадахи депутадта кандидатуудые бүридхэлдэ абаха:

1. Андреев Владимир Васильевичые, 1949 ондо түрэлэн, генерал-лейтенант, 32908-дахи сэрэгэй частин командир, "Социальна үнэн зүб байдал" гэжэ хамтаралһаа.

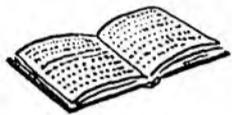
2. Егоров Евгений Матвеевичые, 1949 ондо түрэлэн, Буддын шажанай Пензионно жасын соведэй түрүүлэгшэ, һунгалтадай бүлэгһөө.

Стеклозаводской һунгуулийн 63-дахи округоор һунгуулийн окружной комиссийн түрүүлэгшэ И. С. РЯБЦЕВ, һунгуулийн окружной комиссийн секретарь Б. А. БАНЗАРХАНОВА.

Жима ДУГАРОВ,
хэлэ бэшэгэй эргэмэй кандидат

БУРЯАД ХЭЛЭНЭЙ ҮГЭЙН БАИ

(Багшын булан)

(Түгэхэл. Эхинийн майн 22, 23-най дугарнуудта)

Ю р э н х ы д ө ө о н ь л о н үгэнүүдэе, эрдэмтэдэй, уран зохёолшодой, олонийтын ажал ябуулагшадай сэсэн мэргэн үгэнүүдэе тогтоомол холбоо үгэнүүдтэ хабаадуулдагынь мэдээжэ. Буряад арад яһала олон оньһон үгэнүүдэе зохёон, тэдэнь хэблэгдэн гараһан гэшэ.

Анхан 1947 ондо Х. Н. Намсараевай "Буряад-Монголой оньһон үгэнүүд" гэжэ ном хэблэгдээ. 1960 ондо И. Н. Мадасоной суглуулан бэлдэһэн "Буряад арадай оньһон, хошоо үгэнүүд" гэжэ толи ном барлагдаа.

1959 ондо Ц. Б. Будаевай зохёон тусхай "Удхаараа адлишуу ород-буряад оньһон үгэнүүдэй словарь" хэблэгдэн гаргагдаа һэн. Тус толидо үргэнөөр хэрэглэгдэдэг ород, буряад хэлэнүүдэй 1600-һаа үзүү оньһон, хошоо үгэнүүд оруулагдаа. Тиихэдэе удхаараа адлирхуу оньһон үгэнүүд нэгэ эргэ соо үгэнхэй. Жэшэнь:

Правда дороже золот!
Правда со дна моря вынесет.
Где правда, там и счастье.
Правда из воды да из огня вынесет.

Үнэнһөө - туһа,
Үнэнһээ - тоһон.
Үнэн үгэ арсаланһаа хүсэтэй.
Үнэншэ хүн алтанһаа үнэтэй.

Эдэ бүхы оньһон, хошоо үгэнүүд 6 бүлэг боложо хубаарна: 1. Үгэ хүүр тухай. 2. Дарлагшад, дарлагдагшад тухай. 3. Арад зоной хүсэл һанал. 4. Хүнэй муу таланууд. 5. Ажаһуудал туһаа арадай сэсэн үгэнүүд. 6. Эддэб юумэн тухай. Бүлэг бүхэнийн мүн баһа нэгэ хэды хубинуудта хубаарна. Тематикын талаар ингэжэ бүридхэгдэн зохёогдоһонийн хэрэгтэй оньһон үгэнүүдэе түргэхэнөөр олоходо, ехэ туһалана.

Б у р и д х э г д э н үгэнүүдэйнгээ һүүлдэ эгээ хэрэглэгдэмэ оньһон үгэнүүдэй алфавидай ёһоор үгтэһэн заабари үгэнэ.

Удаань Ц. Б. Будаев "Олон ондоо арадуудай оньһон, хошоо үгэнүүд" гэнэ нэрэтэйгээр хоёр хубиһаа бүридэһэн номууды хэблүүлэ (1-дэхи хуби - 1962 он, 2-дохи хуби - 1969). Эдэ номууд соо түби дэхэй 120 гаран арадуудай, гэрэ тоодо буряад арадай удхаараа адлишуу оньһон, хошоо үгэнүүд оруулагданхай.

1979 ондо Буряадай шитын эрдэмэй институтдай бэлдэһэн буряад арадай оньһон, хошоо үгэнүүдэй суглуулбари "Оньһон

үгэ оностой" гэнэ нэрэтэйгээр барлагдаа һэн. Зохёогшодынь - Ц.А. Н. Дугар-Нимаев, Б. Д. Даксанова, Р. Ж. Жалсанова. **ҮГЭЙН ХЭРЭГЛЭЛГЭЙН ТОО ХАРУУЛҲАН ТОЛИ.** Хэлэнэй баялигыг тодорүүлха, шэнжэлхэ ушарта үгын хэр оло дахин хэрэглэгдэдэгые харуулан толи ехэ удха шанартай байдаг.

Иимэ толи буряад хэлэн дээрэ 1992 ондо зохёогдоо. Г. А. Дырхеева гэгшэ буряад уран зохёолшо Х. Н. Намсараевай прозоор бэшэгдэһэн зохёолнуудай үгэнүүдээр ЭВМ хэрэглэжэ гаргаһан байна. Иимэ нэрэтэй ном: "Буряад хэлэ заахада, үгын хэрэглэгдэдэгые тоогоор харуулан толи хэрэглэхэ" (Использование частотного словаря для оптимизации преподавания бурятского языка).

Тус словарь ямар зорилготойгоор зохёогдооб, ямар ёһо гуримаар табигдааб, тэрэниие яаж хэрэглэхэб, хайшан гэжэ үгэнүүд тоологдодог юм гэнэ асуудалнууд номой оролто үгэ болон тусхай хоёр бүлэгүүд дотор тодорхойгоор хэлэгдэнхэй.

Толи хоёр хабсаргалта болгогдон номдо оруулагданхай: 1-дэхи хабсаргалта - хэрэглэгдэһэн бүхы үгэнүүд алфавидай гуримаар (11769 үгэ), 2-дохи хабсаргалта - 6 дахинһаа үзүү хэрэглэгдэһэн үгэнүүд (3910 үгэ). Бүхы үгэнүүд ямар хэлэлгын хубида хабааданаб гэжэ заагдана. Жэшэнь: с - юумэнэй нэрэ, п - тэмдэгэй нэрэ, ч - тоогой нэрэ, г - глагол, д - деепричасти г.м.

Толи соо ингэжэ үгтэнэ (1-дэхи хабсаргалта): **аадар** - с 34:6 (аадар - юумэнэй нэрэ, Х. Намсараевай 6 зохёол соо 34 дахин хэрэглэгдэе гэнэ удхатай). **абари** - с 44:8 (абари - юумэнэй нэрэ, 8 зохёол соо 44 дахин хэрэглэгдэе).

абарижа - н 1:1 (абарижа - тэмдэгэй нэрэ, 1 зохёол дотор 1 дахин хэрэглэгдэе).

абаритайгаар - н 1:1 (абаритайгаар - наречи, 1 зохёол дотор 1 дахин).

Саб - н 16:7 (саб - наречи, 7 зохёол дотор 16 дахин толгойтой хүн - Х. Н.)

Саб - т 18:6 (саб - частица, 6 зохёол дотор 18 дахин хэрэглэгдэе).

Хоёрдох хабсаргалта соо: 1-гэ - 11501 (гэ - гэжэ глагол бүхы Х. Намсараевай прозоор бэшэгдэһэн 10 зохёол соо 11501 дахин хэрэглэгдэе гэнэ удхатай).

104-105 удаа - н хэн м 417 (удаа - наречи 417 дахин, хэн -

түлөөнэй нэрэ адьяар 417 дахин хэрэглэгдэе).

ОРФОГРАФИЧЕСКА ТОЛИ. Үгэнүүдэе зүбөөр бэшэхэдэ туһалха буряад хэлэнэй орфографическа толинууд 30-аад онуудта бии боложо эхилэн түүхэтэй. 1931 ондо профессор Б. Барадин Мэргэнтэй сугтаа "Шэнэ бэшэгэй хэлэнэй орфографиин толи" гэнэ ном бүридхэжэ хэблээ.

1932 ондо Гомбожабайн зохёон "Орфографиин толи" лата үзэг дээрэ хэблэгдэһэн юм. Энэ толи шэнэ бэшэгэй талаар нэгэ янзын дүримтэй болгохо гэнэ зорилготой байгаа. Толидо хабсаргалта болгогдон, "Орфографиин шухала зүйлүүд" үгтэнхэй.

Тиигээд хуралсалай шэглэлтэйгээр үгэнүүдэе зүб бэшэхэ толинууд хэблэгдэжэ эхилээ.

1940 ондо дунда хургуулида хэрэглэгдэхэ "Буряад-монгол хэлэнэй орфографическа словарь" хэблэгдэһэн юм. Авторнуудынь Д. Д. Амоголонов болон Д. А. Абашеев гэгшэд байһан юм. Энэ словарь болобол 1939 ондо хэблэгдэһэн "Буряад-монгол хэлэнэй алфавит ба правописаниин үндэһэнүүд" дээрэ баримтаагдан зохёогдоһон байгаа. Словарь соо нэрэ үгэнүүдэе анхан формоор, глаголнууд хоёр түхэлөөр үгтэһэн юм.

Жэшэ: адуулган адуулха (адуула) адхаха адуу (и) адууһа (и) адууһа (и) адхарха (адхара)

Гадна гүрэнүүдэй, хото городуудай, океан далайнуудай, хада уулануудай, аралнуудай, нуур мүнэнүүдэй нэрэнүүд буряадаар үгтэһэн байгаа. 1953 ондо гурбадахи хэблэгдэ бэлдэхэдэ, авторнууд нилээд олон үгэнүүд хэлэгдэн ба зарим үсөөн хэрэглэгдэдэг үгэнүүдэе хаһан байһа. Словариин эхиндэ бэшэгэй дүримэй гол шухала зүйлүүд тобишоор үгтэһэн юм.

1961 ондо ганса эхин хургуулинуудта хэрэглэгдэхэ боложо, Д. Д. Амоголоновой бүридхэһэн "Буряад хэлэнэй орфографическа словарь" хэблэгдээ. 3-дахин хэблэһын 1976 ондо гаргагдаа.

1956 ондо К. М. Черемисовой зохёон "Ород хэлэнһээ абтаһан үгэнүүдэй орфографическа словарь" барлагдаа. "Толидо оролто үгын ороңдо" гэһнэ соогоо автор абтаһан үгэнүүд тухайда, толи яаж, ямар зорилготойгоор

зохёогдооб гэжэ хоөрөжэ үгэнэ. 1991 ондо Э. Р. Раднаевай зохёон "Буряад хэлэнэй орфографическа словарь" хэблэгдээ юм. Дунда хургуулиин хурагшадай хэрэглэхэ толи мүн. Словарь хоёр хубиһаа бүридэнхэй: бэшэгэй дүрим ба словарь. Толиин нэгдэхэ хубида буряад бэшэгэй дүрим хүсэдөөр үгтэнэ. Тэрэндэнь нимэ асуудалнууд ороно: 1/ графика, 2/ алфавит, 3/ абяанууды бэшэг дээрэ үзэгүүдээр тэмдэглэгэ, 4/ оэшэгэй дүримүүд.

Номой хоёрдох хубинь словарь болоно. Толи соо хургуулида үзэгдэдэг номууд сооһоо абтаһан мэдээжэ үгэнүүд словарна статья боложо үгтэнхэй. Словариин хойто гэһн хүнэй ба географическа нэрэнүүдэй хуряангы словарь хабсаргаданхай.

Үгэнүүд толи соо нимэрхүүгээр үгтэнэ:

баабхай лит., баабхи, баабси түнх., баабха ал., каб. **баабхайдаха** лит., баабсидаха түнх. **баал** (үһнэй шорган) . **баар** (вар) **баардаха** **баархад** (хилэн), бархат уст. **баарья** (бээлэй) **Бага-антражна**

Буряад бэшэгэй шэнэ дүрим манай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Советэй Президиумтэй 1961 оной декабрийн 26-най тогтоолой үндэһөөр хуулига ёһоор баталагдаа бэлэй. Энэ шэнээр зохёогдоһон дүримдэ зарим тэды заабари нэмэлтэнүүд, хубилаалта зүйлнүүд оруулагдаһан байгаа. Энэ г у р и м ш у л а г д а һ а н "Дүримүүдтэй" хамта К. М. Черемисовой зохёон "Буряад хэлэнэй орфографическа словарь" 1962 ондо хэблэгдэһэн юм. Словарь дотор буряад литературна хэлэндэ нилээд үргэнөөр хэрэглэгдэдэг, нэлэнхы арад зоно яһала мэдээжэ үгэнүүд, тэдэниие зүбөөр бэшэгэ харуулагдаһан байна. Удха найруулгынгаа талаар бэе бэһеэ илгаатай болоһон шалтаганһаа хоёр янзаар үгүүлэгдэдэг үгэнүүд, мүн удхаараа нэгэһы һаа, хоёр ондоогоор хэлэгдэжэ ба бэшэгдэжэ заншашаһан үгэнүүд үгтэнхэй: дахаха-дагаха, урадхал-урасхал, һамарха-тамарха, зүдхэхэ-жүдхэхэ.

Словарь соо үгэнүүд тайлбарилганагүй, харин литературна хэлэндэ хэрэглэгдэмээр гү, али хэрэглэгдэдэг болоһон шотаг хэлэлгын үгэнүүдэй, мүн хуушаранги ба үсөөбтэр хэлэгдэдэг үгэнүүдэй, зарим абтаһан үгэнүүдэй, гадна таараха газартань оршуулжа боломоор абтаһан үгэнүүдэй удхань хаалта соо үгтэһэн, ондоо үгөөр тайлбарилганданхай:

бугшаа боох. (хурьган) **бэсэгэн** хойт. б. (отхон хүүбүүн) **дунгар** хууш **страус** (тэмээн шубуун) **фазан** (горгол) **сабан** (г) хууш. (мылэ)

хуурай (эмэ гүрөөһөн) **һаарамба** (шаж.) **сарса** (дуб) Ходоодо ондоо үгтэй хамта хэрэглэгдэдэг гү, али гансаараа байхадаа ойлгогдосогүй үгын хойно хоёр точка табяда, хэлэгдэдэг үгтэһын хамта бэшэнэ: нял, нял пойтон, дуб, дуб дуутай, нэтон, нэтон хара г.м.

Зүбөөр бэшэхэдэ, хүшэр нэрэ үгэнүүдэй зарим надежэй залгалтанууд, глаголой зарим формонуудай суффикснууд үгтэнхэй.

Словариин түгэхэлдэ "Географическа нэрэнүүд" үгтэнхэй.

Т у с х а й т а н э р э н ү ү д э й **ТОЛИ.** Һүүлэй үгэнүүдэ тусхайта нэрэнүүдэе согсолһон, тайлбарилһан ономастикын толинууд хэблэгдэдэг болонхой. 1965 ондо Москва хотодо "РСФСР-эй арад зоной хүнэй нэрэнүүдэй справочник" хэблэгдэһэн юм. 4-дэхи хэблэһын 1989 ондо гарла. Энэ ном соо арбан долоон арадуудай, тэрэ тоодо буряад арадай нэрэнүүд оруулагдаа, Буряад нэрэнүүдэе И. Д. Буряев, Н. Б. Дугаров, А. Р. Бадмаев гэгшэд И. Е. Тугутов, А. А. Дарбеева болон Н. А. Очироний хабаадалгатайгаар зохёожо бүридхэһэн юм. Буряад нэрэнүүдэй уг гарбал, бэшэгэ, үгүүлэгэ, фамил, обогой хайшан гэжэ, бии болодог тухайда уридшалан үгтэһэн статья дотор тодорхойгоор хэлэгдэнэ. Эргэгтэй болон эмэгтэйшүүдэй нэрэнүүд ами амиһааа бүлэгүүд болгогдон хубарилагдажа, буряад болон ород хэлэнүүд дээрэ хуруулагданхай.

Жэшэ: Агбаан - Агван Аюур-Зана - Аюрзана Базар-Гүрэ - Базаргуро Ыамажаб - Ахамажан Юм-Дэлэг - Юмдылык Аюуна - Аюна Бутидмаа - Бутидма Ошогмаа - Очигма Сэржүүн - Сержуя Юмжад - Юмжит

1991 ондо ород хэлэн дээрэ "Тайна вашего имени (именослов-словарь)" гэжэ ном барлагдаһан (зохёогшодынь Дариева Ц. А., Жабоң Ю. Ж., Жабоң Б. Ж.). Толи дотор оруулагдаһан нэрэнүүдэй удха, ямар хэлэнһээ абтаһан гэжэ тайлбарилгана. Үшөө тиихэдэ "Буряад үнэн" һонимнай дэмбэрэлтэ һайхан үүсхэлтэй. Анхан угһаа хойно өөрынөө хуудаһанууд дээрэ нэрэ томьёонуудай гү, али ямар нэгэн шэглэлэй толи тайлбаринууды хэблэжэ байдаг гэшэ. Ганса Һүүлэй 90-ээд онуудта нимэ гаршангай тайлбар толинууд хэблэгдээ: "Зэрлиг ангуудай буряад нэрэнүүдэй тайлбар толи" (С. А. Гурулёвой), "Сагаан эдээнэй нэрэ томьёонуудай тайлбар толи" (А. Д. Шагдаровай), "Буддын шажанай нэрэ томьёонууд" (А. Д. Шагдаровай), "Буряад нэрэнүүдэй тайлбар", "Чингис хаан тухай тобишо тайлбар толи" (монголһоо Д. Бальжинимаевай оршуулга) гэхэ мэтэ.

27, ПОНЕДЕЛЬНИК

ОРТ

7.00 Телеутро.
9.35, 20.45 Выборы-96.
9.50 Телеутро.
10.00, 13.00, 16.00, 01.00 Новости.
10.10, 19.10 Секрет "Тропиканки".
11.05 Поле чудес.
12.00 Мультфильмы.
12.30, 20.35 Угадай мелодию.
13.10 В эфире ГТРК "Мир".
13.50 Художественный фильм "Кабаре".
16.15 Вкус прессы.
16.20 Звездный ковчег.
16.35 Приключения капитана Врунгеля.
16.45 Марафон-15.
17.00 Звездный час.
17.40 Элен и ребята.
18.05 Джем.
18.30 Семь дней спорта.
19.00 Новости.
20.10 Час пик.
21.00 Мы.
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время.
22.55 Виртуальная реальность.
23.50 Футбольное обозрение.
00.20 Серебряный шар.
01.20 Фильм Евгения Цымбала "Повесть непогашенной луны".

Россия

8.15 Дон Кихот.
8.45 Выборы-96.
9.00 Вести.
9.15 В этот день.
9.25 Деловая Россия.
9.45 Выборы-96.
10.00 Русское лото.
10.40 Санта-Барбара.
11.30 Петрушка и петрушечники.
11.45 Не забудьте включить телевизор.
12.25 Магазин недвижимости.
12.30 Устами младенца.
13.00 Вести.
13.20 Мультфильм.
13.30 Пугачёв. Телеспектакль по драматической поэме С. Есенина.
14.30 Деловая Россия.
14.55 Мультфильм.
15.05 Колесо истории.
16.00 Вести.
16.20 Выборы-96.
16.20 Карнавал в Калининграде.
17.20 Волшебный чемодан.

Бурятское телевидение

17.30 Мультфильмы.
18.05 Сагай суурян (Перспектива развития бурятского языка).
18.35 Байгал.
18.45 Курьер.
Видеоканал "Лад"
19.00 Путешествие в мире книг. К 300-летию Русского Флота.
19.15 Гала-концерт мастеров искусств РБ.
20.15 У озера-моря.
20.45 Байгал.
20.55 Курьер-2.

Россия

21.00 Вести.
21.25 Выборы-96.
21.50 Санта-Барбара.
22.30 Домино Михаила Боярского.
23.00 Выборы-96.
23.20 Детектив по понедельникам "ОП - центр". 1 серия (США).
01.00 Вести.
01.30 Выборы-96.
01.40 Музыка всех поколений.
01.55 Лучшие игры НБА (до 02.45).

28, ВТОРНИК

ОРТ

7.00 Утро.
9.40, 22.45 Выборы-96
9.50 Телеутро.
10.00, 13.00, 16.00, 01.40 Новости.
10.15, 19.20 Секрет "Тропиканки".
11.05 Боевик "Караван смерти".
12.30, 20.35 Угадай мелодию.
13.10 В эфире ГТРК "Мир".
13.50 "12 стульев". 1 с.
15.00 Джузеппе Верди.
16.15 Вкус прессы.
16.20 Звездный ковчег.
16.35 Приключения капитана Врунгеля.
16.45 Мульти-троллия.
17.10 Волшебный мир.
17.40 Элен и ребята.
18.05 До 16 и старше...
18.30 Семь дней спорта.
19.00 Новости.
20.10 Час пик.
21.00 Тема.
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время.
22.55 Все фильмы Рязанова. "Жестокий романс". 1 и 2 с.
02.00 Хит-парад.
02.50 "Дубровский". 1 с.
03.55 Семь дней спорта (до 04.20).

Россия

8.15 Дон Кихот.

8.45 Выборы-96.
9.00 Вести.
9.15 В этот день.
9.25 Деловая Россия.
9.45 Выборы-96.
10.00 Л-глуб.
10.45 Санта-Барбара.
11.35 Не забудьте включить телевизор.
12.40 Магазин недвижимости.
12.45 Не вырубить.
13.00 Вести.
13.20 Художественный фильм "Бросок".
14.40 Деловая Россия.
15.10 Иванов, Петров, Сидоров...
16.00 Вести.
16.20 Выборы-96.
16.30 Строка из песни.
16.45 Спасатели Нефтегорска.
17.00 Мультфильм.

Бурятское телевидение

17.20 Мультфильм.
17.30 Если у вас есть собака.
18.05 Гражданин и закон.
18.35 Байгал.
18.45 Курьер.
19.00 Сагай хурдэ. (Сельская школа и...)
19.30 Видеоканал "Пульс".
20.10 Сегодня День пограничника. Принимает участие начальник штаба Забайкальского Пограничного отряда генерал-майор В. И. Савин.
20.45 Байгал.
20.55 Курьер-2.

Россия

21.00 Вести.
21.25 Выборы-96.
21.40 Санта-Барбара.
22.30 Городок.
23.00 Выборы-96.
23.20 "ОП - Центр" 2 с.
01.00 Вести.
01.30 Выборы-96.
01.40 Музыка всех поколений.
01.55 Частная коллекция.
02.40 Виноловые джунгли (до 03.05).

29, СРЕДА.

ОРТ

7.00 Телеутро.
9.45, 22.45 Выборы-96.
9.50 Телеутро.
10.00, 13.00, 16.00, 01.30 Новости.
10.15, 19.20 Секрет "Тропиканки".
11.05 Тема.
11.45 В мире животных.
12.30, 20.35 Угадай мелодию.
13.10 В эфире ГТРК "Мир".
13.50 12 стульев. 2 с.
15.00 Джузеппе Верди.
16.15 Вкус прессы.
16.20 Звездный ковчег.
16.35 Приключения капитана Врунгеля.
16.45 Кактус и К.
16.55 Домисолька.
17.10 Зов джунглей.
17.40 Элен и ребята.
18.05 Тет-а-тет.
18.30, 03.30 Семь дней спорта.
19.00 Новости.
20.10 Час пик.
21.00 "Неспешно и подробно"... Встреча с Леонидом Филатовым.
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время.
22.55 Фильм Леонида Филатова "Сукины дети".
00.45 Мужчина и женщина.
01.55 "Дубровский" 2 с.
03.00 Музыкальная программа МТВ.

Россия

8.15 Дон Кихот.
8.45 Выборы-96.
9.00 Вести.
9.15 В этот день.
9.25 Деловая Россия.
9.45 Выборы-96.
10.00 Империя игр.
10.55 Санта-Барбара.
11.45 Не забудьте включить телевизор.
12.15 Магазин недвижимости.
12.20 Мультфильм.
12.30 У околицы.
12.45 Музыка всех поколений.
13.00 Вести.
13.20 Художественный фильм "Собачий пир".
15.10 Иванов, Петров, Сидоров...
16.00 Вести.
16.20 Выборы-96.
16.30 Деловая Россия.
17.00 Кенгуру.
17.15 Волшебный чемодан.

Бурятское телевидение

17.30 Толи: - Алан Гуа; По законам искусства.
18.00 Бамбаахай. Фестиваль "Российский восход" в Детском центре "Океан". (город Владивосток)
18.30 Байгал.
18.40 Курьер.

18.55 "Династия". 54 с.
19.45 "Ракурс" представляет: Музыкальная капель. Ансамбль "Акварель" ДК "Мелиоратор". 10 минут о родном городе.
20.25 Байкал.
20.35 Время выбора. Горбачёв М. С.
20.55 Курьер-2.

Россия

21.00 Вести.
21.25 Выборы-96.
21.40 Санта-Барбара.
22.30 Сам себе режиссёр.
23.00 Выборы-96.
23.20 Эх, дороги.
23.50 Тихий дом.
00.45 Музыка всех поколений.
01.00 Вести.
01.35 Выборы-96. (до 01.45).

30, ЧЕТВЕРГ.

ОРТ

7.00 Телеутро.
9.40, 22.45 Выборы-96.
9.50 Телеутро.
10.00, 13.00, 01.35 Новости.
10.15, 19.20 Секрет "Тропиканки".
11.05 Встреча с Леонидом Филатовым.
11.45 Клуб путешественников.
12.35 Смак.
13.10 В эфире ГТРК "Мир".
13.50 "12 стульев". 3 с.
15.15 Джузеппе Верди.
16.15 Вкус прессы.
16.20 Звездный ковчег.
16.35 Приключения капитана Врунгеля.
16.45 Лего-го.
17.10 Тин-тоник.
17.40 Элен и ребята.
18.05 Рок-урок.
18.30, 03.50 Семь дней спорта.
19.00 Новости.
20.10 Час пик.
20.35 Смехопанорама.
21.00 Один на один.
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время.
22.55 Все фильмы Рязанова. "Дорогая Елена Сергеевна".
00.45 "Обоз" Ивана Демидова.
02.00 "Дубровский" 3 с.
03.05 Концерт Жанны Бичевской.

Россия

8.15 Дон Кихот.
8.45 Выборы-96.
9.00 Вести.
9.15 В этот день.
9.25 Деловая Россия.
9.45 Выборы-96.
10.00 Своя игра.
10.30 Попутчик Пильняка.
11.00 Санта-Барбара.
11.50 Не забудьте включить телевизор.
12.45 Магазин недвижимости.
12.50 Мультфильм.
13.00 Вести.
13.20 Худ. фильм "Шапка".
14.45 Строка из песни.
15.00 Антракт.
15.10 Иванов, Петров, Сидоров...
16.00 Вести.
16.20 Деловая Россия.
16.50 Выборы-96.
17.00 Док. фильм.

Бурятское телевидение

17.30 Мультфильм.
17.50 Аялга дуунтай уулзалга. ("Үетэн" Хэжэнгэ).
18.25 Байгал.
18.35 Курьер.
18.50 Тревожная ситуация. Венерические заболевания. Прямой эфир.
19.30 Поверка.
20.10 Время выбора. Брынцалов В.А.
20.35 Байкал.
20.45 Мультфильм.
20.55 Курьер-2.

Россия

21.00 Вести.
21.25 Выборы-96.
21.40 Санта-Барбара.
22.30 Выборы-96.
22.50 Футбол. Сборная России - Сборная Объединённых Арабских Эмиратов.
00.40 Выборы-96.
00.55 Антракт.
01.00 Вести.
01.30 Музыка всех поколений.
01.45 Адамово яблоко (до 02.25).

31, ПЯТНИЦА.

ОРТ

7.00 Телеутро.
9.40, 22.45 Выборы-96.
9.50 Телеутро.
10.00, 13.00, 16.00, 00.50 Новости.
10.15, 19.20 Секрет "Тропиканки".
11.05 Один на один.
11.45 Играй гармонь, любимая.

12.25 Пока все дома.
13.10 В эфире ГТРК "Мир".
13.50 "12 стульев". 4 с. Закл. с.
15.10 Джузеппе Верди.
16.15 Вкус прессы.
16.20 Звездный ковчег.
16.35 Приключения капитана Врунгеля.
16.45 Детский музыкальный фестиваль "От сердца к сердцу".
17.10 Между нами, девочками.
17.40 Элен и ребята.
18.05 До 16 и старше...
18.30, 05.10 Семь дней спорта.
19.00 Новости.
20.10 Человек и закон.
20.45 Поле чудес.
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время.
22.55 Детективное агентство "Лунный свет".
00.05 Взгляд.
01.10 Коллекция 1 канала. "Тоска Вероники Фосс".
03.10 "Дубровский" 4 с.
04.10 Вечер памяти Яна Френкеля "Моя песня - это я". (до 05.35).

Россия

8.15 Дон Кихот.
8.45 Выборы-96.
9.00 Вести.
9.15 В этот день.
9.25 Деловая Россия.
9.45 Выборы-96.
10.00 Тихий дом.
10.55 Санта-Барбара.
11.45 Торговый дом.
12.00 Не забудьте включить телевизор.
12.15 Магазин недвижимости.
12.20 Мультфильм.
12.30 Минорет.
13.00 Вести.
13.20 Нонна Мордюкова в фильме "Комиссар".
15.10 Иванов, Петров, Сидоров...
16.00 Вести.
16.20 Деловая Россия.
16.50 Выборы-96.
17.00 Мультфильмы.
17.15 Волшебный чемодан.

Бурятское телевидение

17.30 Мультфильм.
17.40 Династия. 55 с.
18.30 Панорама Бурятии.
19.10 Курьер.
19.20 Примите поздравления.
19.50 Буряад орон.
20.35 Время выбора. Фёдоров С. Н.
20.55 Курьер-2.

Россия

21.00 Вести.
21.25 Выборы-96.
21.40 Санта-Барбара.
22.35 Выборы-96.
22.50 Сделано в Голливуде. "Вид на жительство".
00.45 Выборы-96.
01.00 Вести.
01.30 Маски-шоу.
02.00 Музыка всех поколений.

1 ИЮНЯ. СУББОТА.

ОРТ.

9.00 Весёлые истории в журнале "Ералаш".
9.20 Лия Ахеджакова в фильме "Когда я стану великаном".
10.45 Слово пастыря.
11.00, 16.00 Новости.
11.15 Не зевай!
11.45 Утренняя почта.
12.20 Смак.
12.40 Эрмитаж. Искусство нового времени.
13.10 Валерий Приемыхов в фильме Динары Асановой "Пацаны".
14.45 Театр плюс ТВ. Лия Ахеджакова.
15.35 Автомобиль и я.
16.20 Игорь Костопевский в фильме "Сказка, рассказанная ночью".
17.30 "Окно в Европу".
18.00 Бомонд.
18.20 В мире животных.
19.00 Новости.
19.20 Золотая серия. Год 1987-ой. "Забытая мелодия для флейты", 1 и 2 с.
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время.
22.45 Что? Где? Когда?
00.05 Сюзан Сарандон в триллере "Клиент".
02.15 Дни.
03.00 Футбольный клуб звезд Российской эстрады "Старко" представляет...
04.00 "Визит дамы". 1 с.

Россия

9.00 Вести.
9.15 В этот день.
9.25 Всего понемногу.
10.15 Вовулакия или загадка доктора Никодима.
10.30 Осторожно, дети.
10.45 Антракт.

10.50 Устами младенца.
11.20 Путешествие.
11.35 Вертикаль.

Бурятское телевидение

12.00 День детства. Трансляция праздника с площади Советов г. Улан-Удэ.

Россия.

14.15 Российское бюро путешествий.
14.55 Антракт.
15.00 Вести.
15.20 Де-факто.
15.50 Худ. телефильм "Кесседи". 1с.
16.45 Развлекательная программа.
17.40 Субботний вечер РТК к Дню защиты детей.
19.00 Вести.
19.25 Худ. фильм "Циники".
21.20 Совершенно секретно.
22.20 Худ. фильм "Зло, творимое людьми". (США).
00.00 Зависит от тебя.
00.15 Программа "А" (до 01.05).

2, ВОСКРЕСЕНЬЕ.

ОРТ.

9.00 Тираж "Спортлото".
9.10 Музыкальная программа "Проснись и пой".
9.45 Борис Андреев в фильме "Максимка".
11.00, 00.40 Новости.
11.15 Непутевые заметки.
11.30 Пока все дома.
12.10 Утренняя звезда.
13.00 Служу России.
13.50 Играй гармонь, любимая.
14.00 Провинциальные истории. Город Тюмень.
14.25 Под знаком "ПИ".
14.55 Смехопанорама.
15.25 Тайны пиратских кладов
16.00 Новости.
16.20 "Восторжествуем добротой" Концерт в Большом Кремлёвском Дворце.
17.00 Как-то раз.
17.10 Клуб путешественников.
18.00 Мультфильмы.
19.10 Счастливые случаи.
20.00 "Я тучи развею руками". Концерт Ирины Аллегровой.
21.00 Время.
21.35 КВН-96.
23.45 А.П.Чехов "Чайка". Режиссер Марк Захаров.
01.00 Любовь с первого взгляда.
01.45 Музыкальная программа МТВ.
02.15 "Визит дамы" 2 серия. /до 03.25/

Россия.

9.00 В этот день.
9.10 Всего понемногу.
10.00 Не вырубить.
10.15 Как пошла трава Богу жалиться.
10.30 Гостиница Дода Мазая.
10.45 Золотой ключик.
11.00 Футбол без границ.
11.30 Присяга.
12.00 Вести в 11.
12.15 Парламентская неделя.
13.05 Горячая десятка.
14.00 21-ый кабинет.
14.30 Книжная лавка.
15.00 Вести.
15.15 По-русски.
15.35 "Кесседи" 2 с.
16.35 Империя игр.
17.30 В мире животных.
18.00 Колесо истории.
19.00 Волшебный мир Диснея.
19.55 Кому верить?
20.35 Антракт.
20.45 Мультфильм.
21.00 Финал чемпионата НБА.
22.35 Зеркало.
23.40 К-2 представляет.
00.35 Зависит от тебя.
00.45 У Ксюши.
01.15 Вести.
01.35 Рек-тайм. (до 01.45).

3 канал "БУРЯТИЯ".

27, ПОНЕДЕЛЬНИК.
21.00 Мультфильм.
21.20 Курьер.
21.35 Династия. 92 с.
28, ВТОРНИК.
21.00 Мультфильм.
21.20 Курьер.
21.35 Династия. 93 с.
29, СРЕДА.
21.00 Мультфильм.
21.20 Курьер.
21.35 Династия. 94 с.
30, ЧЕТВЕРГ.
21.00 Мультфильм.
21.20 Курьер.
21.35 Династия. 95 с.
31, ПЯТНИЦА.
21.00 Мультфильм.
21.20 Курьер.
21.35 Династия. 96 с.
1 ИЮНЯ. СУББОТА.
18.00 Мультфильм.
18.10 Династия. 97 и 98 с.
2, ВОСКРЕСЕНЬЕ.
18.00 Мультфильм.
18.10 Династия. 99 и 100 с.

ПОНЕДЕЛЬНИК, 27 мая

08.00 Программа передач
08.05 "90х60х90"
08.20 Нон-стоп-лист
08.30 Мультифильм "Охотничье ружье"
08.40 "Аптека"
08.50 "Бумеранг"
09.20 Телесериал "Хозяйка" 67 с.

ВТОРНИК, 28 мая

08.00 Программа передач
08.05 "Восточный экспресс"
08.20 "90х60х90"
08.35 Нон-стоп-лист
08.45 М. ф. "Олень и волк"
08.55 ПОСТ-музыкальные новости

СРЕДА, 29 мая

08.00 Программа передач
08.05 "Восточный экспресс"
08.20 "90 х 60 х 90"
08.35 Нон-стоп-лист
08.45 М. ф. "Крашенный лис"
09.00 ПОСТ-музыкальные новости

ЧЕТВЕРГ, 30 мая

08.00 Программа передач
08.05 "Восточный экспресс"
08.20 "90 х 60 х 90"
08.35 Нон-стоп-лист
08.45 М. ф. "Кукушка и скворец"

Радио

27, ПОНЕДЕЛЬНИК
6.12 - "Анонс". Радиобозрение передач текущей недели
6.20 - Радиожурнал "Земля родная" (на бур. языке)

11.55 М. ф. "Слоны муравей", "Орёл и крол", "Маленький Мук"
12.15 Телесериал "Семья Кэмпбэллов" 87,88 с.
18.00 Программа передач
18.05 Христианская программа "Благая весть"

ПЯТНИЦА, 31 мая

08.00 Программа передач
08.05 "90 х 60 х 90"
08.20 М. ф. "Лев и заяц"
08.30 Нон-стоп-лист
08.50 ПОСТ-музыкальные новости

СУББОТА, 1 июня

09.00 Программа передач
09.05 "90 х 60 х 90"
09.20 Мультифильм "Ветер в ивах" 67 с.
09.45 "Восточный экспресс"
10.00 Детский сеанс: х. ф. "Сомbrero"

ВОСКРЕСЕНЬЕ, 2 июня

09.00 Программа передач
09.05 "90 х 60 х 90"
09.20 М. ф. "Том и Джерри и их друзья"
10.20 Детский сеанс: "Флиппер"
11.15 Мир путешествий: "Вояджер" 10 с.

СУББОТА, 1 июня

09.00 Программа передач
09.05 "90 х 60 х 90"
09.20 М. ф. "Том и Джерри и их друзья"
10.20 Детский сеанс: "Флиппер"
11.15 Мир путешествий: "Вояджер" 10 с.

ВОСКРЕСЕНЬЕ, 2 июня

09.00 Программа передач
09.05 "90 х 60 х 90"
09.20 М. ф. "Том и Джерри и их друзья"
10.20 Детский сеанс: "Флиппер"
11.15 Мир путешествий: "Вояджер" 10 с.

ПОНЕДЕЛЬНИК, 27 мая

8.00 Анонс, "Ералаш"
8.30 Серил для "Жаворонков"
9.00 Мультифильмы
9.30 Энциклопедия чудес
10.00 "Сегодня"
10.35 Серил: "Саломея"

ВТОРНИК, 28 мая

8.00 Анонс, "Во саду ли, в огороде..."
8.30 Серил для "Жаворонков"
9.00 Мультифильмы
9.30 "Энциклопедия чудес"
10.00 "Сегодня"

СРЕДА, 29 мая

8.00 Анонс, "Сейчас"
8.30 Серил для "Жаворонков"
9.00 Мультифильмы
9.30 "Энциклопедия чудес"
10.00 "Сегодня"

ЧЕТВЕРГ, 30 мая

8.00 Анонс, "Ералаш"
8.30 Серил для "Жаворонков"
9.00 Мультифильмы
9.30 "Энциклопедия чудес"
10.00 "Сегодня"

ПЯТНИЦА, 31 мая

8.00 Анонс, "Сейчас"
8.30 Серил для "Жаворонков"
9.00 Мультифильмы
9.30 "Энциклопедия чудес"
10.00 "Сегодня"

СУББОТА, 1 июня

8.00 Анонс, "Сейчас"
8.30 Серил для "Жаворонков"
9.00 Мультифильмы
9.30 "Энциклопедия чудес"
10.00 "Сегодня"

14.25 Серил: "На Восток от Эдема"
15.20 Мир кино: "Изи и Мо-борцы за сухой закон"
17.00 Анонс, "Семейка Флинстоунов"
17.30 Женские истории: "Состоятельная женщина"

ПЯТНИЦА, 31 мая

8.00 Анонс, "Сейчас"
8.30 Серил для "Жаворонков"
9.00 Мультифильмы
9.30 "Энциклопедия чудес"
10.00 "Сегодня"

СУББОТА, 1 июня

9.00 Анонс, муз. канал
10.00 "Город собак" мультисерил
10.25 "Энциклопедия чудес"
10.50 "Подводные лодки" док. серил

ВОСКРЕСЕНЬЕ, 2 июня

9.00 Анонс, муз. канал
10.00 "Город собак" м/с
10.25 "Энциклопедия чудес"
10.50 "Подводные лодки" док. серил

СУББОТА, 1 июня

9.00 Анонс, муз. канал
10.00 "Город собак" мультисерил
10.25 "Энциклопедия чудес"
10.50 "Подводные лодки" док. серил

ВОСКРЕСЕНЬЕ, 2 июня

9.00 Анонс, муз. канал
10.00 "Город собак" м/с
10.25 "Энциклопедия чудес"
10.50 "Подводные лодки" док. серил

27, ПОНЕДЕЛЬНИК

7.00 Программа передач, прогноз погоды, курсы валют
7.05 Аэробика в стиле "Оз"
8.00 Торговый ряд
8.30 Мультифильмы
9.00 Дары Бадхидхармы (канон у-шу)

28, ВТОРНИК

7.00 Программа передач, прогноз погоды, курсы валют
7.05 Аэробика в стиле "Оз"
7.30 Пресс-обзор
8.00 Торговый ряд
8.30 Мультифильмы

29, СРЕДА

7.00 Программа передач, прогноз погоды, курсы валют
7.05 Аэробика в стиле "Оз"
7.30 Пресс-обзор
8.00 Торговый ряд
8.30 Мультифильмы

30, ЧЕТВЕРГ

7.00 Программа передач, прогноз погоды, курсы валют
7.05 Аэробика в стиле "Оз"
7.30 Пресс-обзор
8.00 Торговый ряд
8.30 Мультифильмы

31, ПЯТНИЦА

7.00 Программа передач, прогноз погоды, курсы валют
7.05 Аэробика в стиле "Оз"
7.30 Пресс-обзор
8.00 Торговый ряд
8.30 Мультифильмы

1, СУББОТА

7.00 Программа "Детское время"
Мультифильмы Худ фильм
17.40 "Последний звонок"
18.00 Тортик
18.30 Торговый ряд

международному дню Искусство, спорт, табак".
6.40 - Обзор республиканских газет
6.45-7.00 - Информация, объявления
7.22 - "Говорит радиостудия Улан-Удэ"

на русс. и бур. яз.)
6.40 - Обзор республиканских газет
6.45-7.00 - Информация, объявления
7.22 - "Говорит радиостудия Улан-Удэ"

1, СУББОТА
6.40 - Обзор республиканских газет
6.45-7.00 - Информация, объявления
7.22 - "В начале было слово" - беседа с профессором

17.00 Программа "Детское время"
Мультифильмы Худ фильм
17.40 "Последний звонок"
18.00 Тортик
18.30 Торговый ряд

Үлэгшэнэй хургуулийн 70 жэлэй ойдо

Захаамнай аймагай Үлэгшэнэй хургуулийн 70 жэлэй ойдо зорюулжа март, апрель харануудта "Буряад үнэн" газетэд томилогдонон дурсалга бэшгүүдые уншаад, бишье өөрынгөө дурсалгыг нэмэри болгон бэшэхэ гэжэ шийдээд, сагаан саарна эрээлжэ хууна гэшшэб.

Би ахадаа заалгажа, арба хүртэр тоо мэдэхэ, аба, эжы гэжэ уншажа шададаг зургаатай хүбүүн, намарай дулаахан үдэр хүн нэосгэн үйлсэдэ наадажа ябахадамни, хэшээлхээ хожомдоод, гансаараа хэшээлдээ орохыг орохыг орохыг бэрхшээлэн намдаа 4 наһаар аха хүршэ Шура гэжэ хүхэрни "нүхаар, намтай хургуули хүртэр ошолсо", гээд, гарнаамни хүтэлөөд гэшхэлбэ.

Ябах замдаа тэрэмни, хубаа хургуулида оролши, юун гэжэ гансаараа наадажа ябах юм, хургуулида яһала хонин, олон хүбүүдээр танилсахаш, хонин шэнэ наадануудта хурахаш, октябренок болохош гэжэ мэтээр худжага - аргадажа захалба. Битиэхэдэнь октябрята болоһон хүбүүд, басагадай улаахан бүдөөр хэһэн табан хушуу үбсүүндээ хадаад ябадагыг ханажархёод, бишье баһа тиймэ гоё табан хушуу үбсүүндээ зүүжэ ябадаг болохооб гэжэ ханаад, ехэл дуратайхан "зай" гээд үгээс үгээрхибэб.

хургуулида ороходомнай, хонхо жингиришэбэ. Энэшни хоёрдохи хэшээлдэ орохо дохёо гэшшэ гэжэ хүхэрни намдаа ойлгуулаад, хажуудаа хуулажархиба. Тийгэһээр байтар нүгөө хүхэрэймни эжы-багша Гомбоева Пагба Цыбиковнагай орожо ерэхэдэнь, хүбүүд, басагад нэрбэс нэгэн доро болоһобод. Тийхэдэнь би соһоһондоо юм гү, али айһандаа гү, өөроошыг ойлгонгуй гээгдэ гэшыг наа, баһал бодолсоод зогсобоб.

Пагба Цыбиковна бүгдэмнай хуулгаад, миний нүхэрыг бодхожо, яахадаа түрүүшын хэшээлдэ үгы байбаш гэжэ асуухадань, нүхэрни нам тээшэ заагаад, энэшни хургуулида асарха гэжэ ябатарха хэшээлхээ гэжээб, гэжэрихэб. Классай үхибүүд нэгэн доро энеэлдэжэрихэб.

Пагба Цыбиковна намайе наашаа ерэ гэбэ. Хажуудань ошоходомни, нэрэ, обог, түрлэн үдэр, он, жэл гэхэшэлэн асуугаад, зай хургуулида хурахага ерлэншнн хайн гэшшэ, нэгэ бага хожомдоошыг наа, тоо, үзэг мэдэдэг байнаш, үлөөдэрлөө гоёор хубсалаад, гуталаа үмдөөд, өөрөө ерээрэй гэжэ хэн. Иигээд лэ хургуулида ороһон хүм. Дүрбэдэхи класста шалгалта тушаажа, 33 хүбүүд, басагад табадахи класста ороходомнай, хоёр класс болгожо хубаажархиһан байгаа бэлэй. Юун болооб гэжээд, тэрэ үедэ Захаамнай аймагай Бургалтай, Хуртага, Бүргэ нотагуудһаа хүбүүд, басагад табадахи, зургаадахи, долоодохи классуудта хурадаг байһан юм.

Зургаадахи класс дүүргэжэ ябатарнай, манай нотагыг Ториин аймагай мэдэлдэ оруулба. Тиймэһээ бидэ нотагай хүбүүд, басагад хамта долоодохи класста хураа хэмди. Би долоодохиин шалгалта тушаажа дүүргээд, үнэмшлэгээ хараашыггүй, абаашыггүй, хойто үдэрын НАТИ тракторта прицепчик боложо, намар болотор ажаллаа хэм.

Долоодохи класс дүүргэтэрээ заалһан багшанар гэхэдэ, нэн түрүүн Пагба Цыбиковна Гомбоева, Цырен-Доржо Норбоевич Норбоев, Монгол Шагдарович Дымпилов, нүхэрны Дора Дамчиева, Михаил Дугарович Цаганов, Нима Запавич Жалцанов, Ефим Тимофеевич Питерский болоно. Бүгдэ хурагшад Михаил Дугарович хэшээлдэ ехэ дуратай бэлэйбди. Юундэб гэжээд, түүхэ заадаг байгаа. Тийгээд сартуул угтай хүн хэн хойноо ульгам нугархайгаар, зөөлхэнөөр, даасатайгаар, ойлгосотойгоор өөрынгөө зүгһөө бага сага нэмэжэ шэмэглээд хоорэхэдэнь, ехэл

эдешэрхэжэ шагнадаг бэлэйбди.

Бидэ, хүбүүд Нима Занаевичаа дахаад лэ ябахаш даа. Шалтагаанинь гэхэдэ, багшамнай бага зэргэ дохолодогыг наа, волейбол наадаха ехэ дуратай, наадахадаа яһала абыастайгаар наадаха, бидэнээ хураха, орой эсэдэггүй хүн хэн.

Тийхэдэ, үшөө миний эжы, абада лата үзэгөөр ном эрдэмэй заһан, гуша гаран жэлдэ багшалжа ябаһан, бүтүү сагаан хахалтай Ефим Тимофеевич Питерский табадахи, зургаадахи класста географи заадаг хэн. Үхибүүн наһандаа али гэхэбши даа, элдэбээр ааша гаргажа, ябахыешни хараа болбол "хүбүүн", боли, эжыдэшни хэлэхэб" - гэхэдэнь, яһала аягүрхэжэ ханаагаа зободог бэлэйб.

Баһа энэл үедэ аяар Горьковско областһоо ород хэлэнэй багша Галина А л е к с е е в н а

сагтаа морин жаткаар таряагаа хадаад, хойноһоон эхэнэрнүүд боолто боожо бухал табидаг байгаа. Тиймэһээ таряанай толгой ехээр обойжо, тобойжо хэбтэдэггүй байгаа.

Зай, тийгэһээр Үлэгшэмнай Ториин аймагта оруулагдажа, нотагаймнай хургуули дунда хургуули боложо, Доодо ба Дээдэ-Бургалтайһаа, Оёорһоо, Номтоһоо, Дээдэ-Ториһоо, Хадхалдаашаһаа, Армагһаа, Алцагһаа, Ехэ-Наринһаа, Харсаһаа олон хүбүүд, басагад наймадахи классһаа хуража захалаа бэлэй. Олон багшанар хэлгэдэжэ, бусаханынь бусажа, нэмэжэ ерэхэнинь ерээ хэн. Лубсан Дамбаевич Муникуев - математик мэргэжэлтэй - түрүүшын директор болоо хэн, директорһэнь болёод олон жэлдэ багшалаа.

1956 онһоо Бараников Ермолай Михайлович хургуулийн директорэй тушаалда 1962 он болотор,

хэшээлээ үнгэргэдэг хэн. Залуугаар наһа бараһанинь харамтай.

Клочихин* Георгий Михайлович яһала эдэбхитэй, А.П. Чеховэй зохёолнуудта угаа дуратай, тийгээд бидэниие драмкружогто ябуулаад, олохон расказуудаар жүжэг табидаг, мининше сээжээр уншуулдаг хэн. Концерт бэлдээд, хургуулингаа машинада брезент татажархёод, Доодо Бургалтай хүртэр наада гаргажа ябаабди.

хуражашыг хуража, ажалдашыг дадаһаар 1960 ондо

ЭРДЭМЭЙ ЭХИН ГУЛАМТА

дурсалга

Бахтина, математикын багша Татьяна Петровна Воробьева хоёр жэл хүдэлөө. Таисия Алексеевна хари хэлээр багшалжа байгараа Зэдын Ехэ Наринда хадама гараад нүүжэ ошодог хэн.

Долоодохи класс дүүргэтэрээ али олон юумэ үзэгдөө гэшшэ хэм. Элдэб үнгын үбшэндэ дайруулаш, үдэн хоһоншыг ябахаш. И.В. Сталиной наһа барахаш, бүхы хургууляраа бархиралдажашыг байггаа. Тийхэдэ сагай эрилтэ шанга байгаа даа. Хабарай үдэрнүүдтэ хурагшын түрлхи бүхэн арба-арбан кубометр түлээ тайража буулгаха, хурагшын бүхэндэ эдытэды зумбараанай арһа тушааха даабари үгтэхэ. Тэрэниинь дүүргэхэ гэжэ хоёр-гурбаараа хамтараад, хүнэг, модон хошхо баринхайнууд уһанда дүтэ байрладаг зумбараануудыг шуудхаха эсэтэрээ уһа зөөхэш.

Заримдаа хоёр-гурбан гарсагай нүхэнэй дайралдаа наань, шортоо уһа шэрээд, зумбараагай энеэдэ, наадан болоод халашахаш, үгышыг наа, юумын бэлхэнээр гартаа оруулжархихаш.

Үбшэндэ гарахадань, үхибүүнэй даабари гэжэ 20-40 соото хэмжээтэй талмай гараар сабшаха, тэды талмай тармаха, хэды бухал табиха, морёор шэрэхэ мэтээр хуу даалгабаритай байдаг бэлэй. Томошуул шамда аминдаһни, шугын захын зөөлэн ногоотой сабшалан заажа үгөөд, өһөдөө тээ холохоно аминдаа сабшахад. Гансаараа болоод уйдажа захалхаб. Шүүдэр хатэжа, ногоон бүхэ боложо захалха, залхуу хүржэ эхилхэ. Тийгээд шулуунда хажуураа дайруулаад, эриен хараад, хомирһон байбальнь, хажуураа үргэлөөд, томошуул тээшээ ошохош даа. Тэдэшни ушарынь ойлгоһоншыг наа, намайгаа урмыг үргэжэ, нөө, яһала ехэ талмай унагаагаа хюмши, бэрхэш, хажуураа аса, сохёод үгэнхүү, заахан амар" - гэжэ урмашуулахадань хүхихэб. Эсэһэнээшыг маргажархёод, шэнэ хүсэ нэмэһэндэл урматай ханаар сабшажал мэдэхэб.

Намар таряа хурялгын үедэ, хэшээлэй һүүлдэ Хуһалуурай гү, али Таһархайн таряанай газар дээгүүр, таряанай толгой түүлгэхэ баһал нормотой, тэрэ нормоһни хүсэжэ үгэхэ гэжэ байхагүй даа. Аза талаан дайралдабальнь, хулганаанай үр оложорхёо болбол, урдуур хэлсэһэн ёһоороо, хоёр үрүхэдөө нэмээхэн дуудахаш, олзобо хубаажа абаад, ехэ томоотойгоор бухалтай таряанһаа холуур, яруулгүйхэн таряанай толгой түүжэ ябаһан хэбэр үзүүлжэ, гэшхэлхэш. Мүнөө үсын үхибүүд, намар комбайнай хонхор соо орхижорхиһон балнуудыг хараад, таряанай толгой түүхэдэ бараг гэжэ ханажашыг болохо бэээ, тэрэмнай тиймэ бэшэ, тэрэ

ашагтай үрэтэйгөөр, оролдосотойгоор ажаллаа. 1957 онһоо эхилээд, хурагшадтай бригада би болгоод, хургуулидаа элбэг хүрэхэ түлээ бэлдүүлжэ, энэ ёһыг заншала болгожо, түрлхидыг амаруулаа агша бэлэй. Мүн баһа энэл жэлдэ анха түрүүшынхией үбшэндэ хурагшадтай тусхайта бригада боложо гарагша бэлэйбди. Цыбенев Цырен-Бала-ахаалгша, Банзаракцаев Цэдэмгэй, Баиров Цырен-Доржи туһамаршад, хургуулийн зүгһөө Цырен-Доржо Норбоевич гушаад нотагай хүбүүд, басагадыг нэгдүүлээд, Мухарай жалгада хуһанай үйһөөр булгаан барижа байруулаад, үбшэндэ ороо бэлэй. Тэрэ жэл Мухарай тала, Шара хабсагайны нугыг, Солдатскын талыг, Нарһатын талыг, Шэнэһэтын жалгыг урдандаа сабшангүй хаягдадаг газарнуудыг хуряжа гараа бэлэйбди. Тэрэ зун хайн ажаллаһан хурагшад гэжэ, бидэ арбаад хүбүүд, басагад Ермолай Михайловичай ударидалга доро 1958 оной февраль һарада Улаан-Үдэ ерэжэ, Республикын хурагшадтай үйлдэбэрийн бригадын гэшүүдэй слэкто хабаадахадаа, олонхимнай анха түрүүшынхией Улаан-Үдэе хараа, үзөө бэлэйбди. Ехэшыг, гоёшыг, хониншыг байгаа бэлэй.

Хойто жэлэй зун бидэниие, арба гаран хүбүүд, басагадыг Аюорзанаев Цэдээ үбгэнөөр ударидуулаад, колхозойнгоо түбэй һу наалин фермдэ шулуугаар шудхуулжа малай хоол шанаха цех барюулаа хэн. Энэл жэлэй хургуулийн эхилхэдэ, хургуулиемнай түбэй фермын шеф болгожо, басагаднай хэлгэдээд, үхэр нааха, бидэ хүбүүд малаа харюулжа, хашаа хорёо, дал дамхуу арилгаха, заһабарила хэдэг бэлэйбди.

1959 оной зун баһал Цэдээ ахатаяа бидэ юһэн хүбүүд хургуулингаа урда талада, ажал үйлдэбэрийн хэшээл үнгэргэхэ хараатай, томохон байрын хуури шудхаабди.

Ажал, хуралсалыг хамтаруулга, тусхайта хурагшадтай звено, бригада байгуулаа гэхэ мэтэ хуралсалай шэнэ эрилтэ хангахын түлөө хургуулийн директор Е.М. Бараников, завуч С.П. Дугаров хоёр түрүүтэй, ажаллажа байһан бүхы багшанарай үүсхэл, эрмэлзэл оролдогдоор тогтонжоһон бэлэй.

Шэнэ багшанар: математик - В.В. Денисов, физик Ц.Б. Мангатаев, Г.М. Клочихин - түүхын багша-дандаа залуухан хүбүүд ажаллаа хэн.

В.В. Денисов - манай хургуулида анха түрүүн баскетболой, столой теннисэй дүрим заажа бидэниие хургаа. Луу гоёор дуулаха. Ц.Б. Мангатаев - хүбүүд гараараа хэхэдээ бэлээр ойгохот гэжэ байгаа, бүхы хургуулийн зайн гал дамжуулдаг утаһанһаа эхилээд бүгдэдынь хэлгүүддэг хэн. Яһала зөөлэн даруу абари зантай, ехэ ойлгосотойгоор

бидэ Үлэгшэн нотагай 6 хүбүүд, Алцагһаа хоёр хүбүүд, 3 басагад Армагһаа, нэгэ басагад Хадхалдаашын нэгэ хүбүүн, Доодо ба Дээдэ-Бургалтайһаа дүрбэн басагад, Оёорһоо нэгэ хүбүүн, нэгэ басагад - хамта дээрээ 25 хүн Үлэгшэнэй дунда хургуули дүүргэбди.

хургуулийн һүүл тээ 3 жэл ажал хэхэ ёһоорнь түрэл колхоздоо энэ тэрэ гэжэ нэрлэхын аргагүй олон янзын ажалада ябаад, болзороо болохоодо, бүгэдөөрөө шахуу дээдэ ба дунда хургуулинуудта орожо, элдэб олои мэргэжэлтэд болообди. Бидэнэй дунда малай эмшэн, зоотехник, экономист, инженер-механик, барилгашан, дээдэ ба дунда мэргэжэлтэй багшанар ехэнхимнай болонхой юм. Намтай арбадахийе

дүүргэһэн хүбүүд, басагад Саха (Яһада), Эрхүүгэй областдо, Яруунын, Загарайн, Ивалгын ба Захаамнай аймагуудта ажаллана. Ажалдаа урагшатай, байһан нотагтаа хүндэтэй, нэрэтэй, солотой, олон үри хүүгэдтэй, элүүр энхэнүүд, ашанараа үргэлсэжэ хуунад.

Та бүгдэндэ, Үлэгшэнэй хургуулида олон үсөөншыг жэлдэ хураһан хүн бүхэн, удангүй майн 30-най үдэр Үлэгшэн нотагтаа ерэжэ, хургуулингаа 70 жэлэй ойн найрта эдэбхитэйгээр хабаадахыгтай уринаб.

Энэхэн дурсалгаа хургуули тухайгаа зохёһон шүлэгөөрөө дүүргэхэм:

НЮТАГАЙМ ХУРГУУЛИ

Үбгэд, хүгшээдэй арюун үрээлээр, Үхибүүдыг номдо хургаха хүсэлээр, Уулын хормойдо угалзатуулан баригдаһан Үлэгшэн нотагайм дунда хургуули. А - үзэг эрдэмэй дээжэтэй Анхан намайе эндэ танилсуулан, Арад зонойнгоо дунда хүндэтэй Арбан класстай нотагайм хургуули Нарата дэлхэйн хүрһэн дээрэ Нангин уялгатай түрлэн миний, Наһанай харгын эхининий болоһон Нютагайм хайхан хургуули. Үүрэй толондол харанхыг гэрэлтүүлхэн, Үүри нүхэдэйм ухааг бадаруулан, Улаан зүрхэндэм хэтэдэ мүнхэрхэн Үлэгшэн нотагайм дунда хургуули.

БАДМА АЮОРОВ.

ТҮПЭЗ ХАЯНАҺАА ОПОХОБ?

Урда Англиин Колчестер гэжэ город шадар ажаһуудаг фермер Роберт Гудвин иимэ асуудал урдаа табихан байна. Түлээ залһанда хэрэгтэй болохо модо олоор хуулгаха тусхай программа тэндэхи правительство абанан юм. Энэ программа бэсэлүүлхэ хэрэгтэ хэдэн фермернүүд хабаадалсаха байһанаа мэдүүлээ хэн. Тэдэнэй нэгэн Роберт Гудвин болоно.

Тус фермер өөрынгөө участогта түргэн саг соо ургадаг ива (үшөөһэн), ямаан бургааһа болон уляһан мододыг хуулгажа эхилээ. Тээдыг Гудвинай эсэгшыг анхан сагта үлүү гараһан хэдэн гектар газартаа ива модо олоор хуулгажа, крикет наадахада хэрэгтэй тусхай барюул, элдэб корзина, бэшэшыг амһартануудыг хэжэ, иигэжэ ива модоной мүшэр хэрэглэдэг байһан.

Мүнөө үедэ Гудвин 20 гектар газарта түргэн ургадаг иимэ мододыг хуулгаад байна. 10 жэл соо туршалга хээд байхадаа, тэрэ хүн ой модо хамгаалгын комиссиһаа тусхай субсиди абаха юм.

Нэгэ гектарта 4 мянган залуу сагдуул модод хуулгагдажа, жэл тойроной үедэ тэдэ сабшагдаад,

бэшэ үлэһэн түгсүүлхэнь дахин шэнэ сагдууланууд мүнцэлжэ, хэдэн жэл соо нэгэ модонһоо угаа олон гараха байна. Отологдожо абтаһан модон хатаагдаад, дархалалгада хэрэглэгдэнэ, үлөөшэнь түлээ залһан болгодоно.

Январь һарада (Англиин сагай уларилар) бидэ түрүүшын хоёр гектарта ива, уляһа мододыг хуулгабабди. Хойто жэлын энэ багта ургаһан сагдуулануудыг таһа сабшаад, үлэһэн түгсүүлүүдээ рассада шэнгээр үлөөхэ болоно. Үшөө хоёр жэл болоод, дахинаа "ургаса" хуряаха болонолди даа, - гэжэ Гудвин өөрөө хөөрэнэ. Энэ үе соо модон бүхэнһөө аяар бүдүүн эшэ ургажа, туд тудтаа 6 метр үндэртэй, яһала бүдүүнээр ургаад байха юм.

Мүнөө үедэ түлээ залһанда, нарин дархалалгада модон дутададаг болонхой гэшшэ. Тээдыг наһан хуша модод зуун жэлдэ ургадаг. Тийгээдыг байгаалидаа даданги модод гэшшэ аабдаа. Жэшэнь, наһан модыг зуун жэл соо нэгэ дахин отолонхаар, уляһа, хоёр жэл болоод лэ, сабшажа байхадамнай яаха юм, - гэжэ Гудвин хэлэнэ. 40 жэл үнгэрһэн хойно дахяад сагдуулануудыг шэнээр хуулгахабди, тийхэдэ ямаршыг наг шэбхэ, хорото пестицидүүдыг хэрэглэхгүйбди, ойдо ехэ амалта боложо үгэнэ, - гэжэ Гудвин түгэсхэлдөө хэлээ хэн.

АСА БРИГЗ.

"Англия" гэжэ журналһаа абтаһаа.

СПОРТ

ДУГАР ЖАМСУЕВ - РОССИН ЧЕМПИОН

Дүр буяалдалгын барилдаагаар Россин Федерацин гүрүү хуури эзэлхын түлоо мурьсоон хаяхан Тула хотодо боложо дүүрбэ. Манай ороной 30 гаран област, хизаар болон респуубликын 200-гаад бэлнгтэй бэрхэ барилдаашад хабаадаһан байгаа. Арба гаран хүбүүд манай респуубликын нэрэ хүндые хамгаалба. Тэдэнэй дунда Россин спортын габьяата мастер Сергей Замбалов, уласхоорондын классай спортын мастер Дугар Жамсуев гэгшэд биин хэн.

Мурьсоонэй дүнгүүдээр Дугар Жамсуев 52 килограммай шэгнүүртэ барилдаһан байгаа. Энэ шэгнүүртэ 26 бэлнгтэй бэрхэ барилдаашад сугларба. Бүхы табан уулзалгадаа илаалта туйлажа, Дугар Жамсуев Россин Федерацин чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Түгсхэлэй уулзалгада тэрэ яхад барилдаашан Дмитрий Павловтай хабая туршахадаа, 3:0 тоотойгоор диилэжэ гараба. Красноярскын бэрхэ барилдаашан - уласхоорондын классай спортын мастер Чечен Монгуш-оол хүрэл медаляар шагнагдаа.

Оронойнгоо чемпионо болоһон хүбүүнэй намтар тухай уншагшадтаа тобшохоноор хөөрөө. Дугар Яруунын аймагай Нархата хуурида найман үхибүүтэй үнэр баян бүлэдэ түрэлэн намтартай. Дүрбэдэхи класс дүүргэдэ байхадань, бишыхан хүбүүе Улаан-Удын 2-дохи интернат хургуулида хураһыень эльгээгээ хэн. Тийгэжэ тэрэ Владислав Бумбошкин, Виктор Абашеев гэгшэдэй хүтэлбэри дор хорилогоо үргэлжэлүүлэн байгаа. Унгарын гэхэдэ, Николай Матвеев тэрэнэй түрүүшын тренер байһан юм.

Саашадаа гол түлэб Владислав Бумбошкиной хүтэлбэри дор хорилого хэжэ, 15 наһатайдаа гэхэ

гү, али 1987 ондо залуушуулай бүхэсоюзна хоёрдохи наадануудта илаалта туйлажа, СССР-эй спортын мастерай норматив дүүргээ хэн. Тийгэжэ тэрэ манай респуубликын барилдаашад сооһоо эгээл залуугаар спортын мастер болоһон юм.

1995 он Дугар Жамсуевта илангаяа урагштай байба. Тийхэдэ совет барилдаашан Иван Ярыгинай шанда хүртэхын түлоо мурьсоондэ илаалта туйлаһан байгаа. Иүүлээрнь Россин Федерацин мурьсоондэ мүн лэ гурбадахи хуурида гараба.

Байгша он тэрэндэ урагштайгаар эхилээ. Февраль нарада Улаан-Баатарта үнгэргэгдэдэг "Монгол-Гоби" гэжэ уласхоорондын мурьсоондэ түрүү хуури эзэлээ хэн. Тиин мүнөө Россин чемпионатта илаалта туйлажа, оронойнгоо Национальна олимпийскэ суглуулагдамал командын бүридэдэ оруулагдажа, энэ зундаа Америкын Холбоото Штадуудай Атланта хотодо үнгэргэгдэхэ XXVI Олимпийн наадануудта хабаадаха эрхэдэ хүртэбэ. Энэ амжалтаарнь нятагайнгаа хүбүүе халуунаар амаршалаад, Атлантын хибэс дээрэ шандаһанайгаа шангые харуулхыень үрээ.

Буряадай гүрэнэй университетэй оюутан Очир Дамдинов 68 килограммай шэгнүүртэ дүрбэдэхи хуури эзэлжэ, уласхоорондын классай спортын мастерай норматив дүүргээ. Хүүгэдэй спортын 7-дохи хургуулин директор, уласхоорондын категориин судья Баатар Занабазарович Цыбиков мурьсоонэй эрхим судья гэгдэжэ, Европын чемпионатта арбитр болохо нэрэ хүндэдэ хүртэбэ. **Б.М. ЖИГЖИТОВ.**

Барилдаан

ГАЛБАДА БОЛОҮНОН НАЙНДЭР

Алдар солын гурбан шагын ордендэ эрэлхэг сэргшэ Самбу Хайданогич Булутовай дурасхаалай заншалта мурьсоон хоридохёо боложо үнгэрөө. Түнхэнэй аймагай Галба ноотагайхид энэ удаа түс мурьсоондэ хабаадагшадые угтан абаба. Энэл үсэр ноотагай захиргаанай шийдэхбөрөөр, Галбын дунда хургуулин коллективэй, "Мир" колхозой правленин дэмжэлгээр Митриковтэнэй гэр бүлэе хүндэлэгэтын баяр ёһолоо болоһон байна. Мэдэжэ спортмен, респуубликын габьяата механизатор Владимир Дагбаевич Митриковэй 60 наһанай, тэрэнэй нүүхэр, Россин Федерацин арадай гэгээрэлэй отагчник Зоя Долгоровнагай 50 наһанайн алтан ой эндэ тэмдэглэгдээ.

Дүр буяалдалгын барилдаагаар мурьсоондэ хабаадаһаа 156 эдир спортсмен Загарайнаа, Захааминнаа, Ивааланаа, Ахаһаа, Түнхэнэй аймагай хургуулинуудһаа, мүн шислээ хотын 7-дохи СДЮШОР-ой, 9-дэхи, 10-дахи ДЮСШ-гай, шэхэ хатуу хүүгэдэй интернат хургуулинхид эрхэн байна.

Аймагай захиргаанай гулвагай орлогшо Валерий Степанов Митриковтэнине үнэн зүрхэлһөө амаршалаа. Хэрэнэй болон Галбын уран хайхалай коллективүүд концерт-наадаа суглаарашадта бэлэглэбэ. Спортын ветеран В. Д. Митриков ноотагайнгаа барилдаашадай нэгэн Владимир Байдаевта греко-римскэ барилдаагаар Россин спортын мастерай үнэмнэлэгэ нэрэмэ алыга ташалта дор барюулаа хэн.

Хоёрдохи үдэрын барилдаанай хибэс дээрэ эдир спортсменүүдэй хаба шадалай шангахан шалгалта болобо. Буряад Респуубликын чемпионо байһан, Россин хүдоогэй барилдаашадай мурьсоондэ 4-дэхи хуури эзэлһэн, мүн респуубликын сурхарбаанда хоёр дахин илаһан Владимир Митриков эдир барилдаашадай арга дүрье хөрхоор адалан, хорилого бэлэдхэдэнь сэгнэлтэ үгэжэ байгаа хэн. Иүүлэй хүүдэ 20 эдиринүүтэ түгсхэлэй наадагшад гараба.

Мурьсоонэй ахмад судья, Россин габьяата тренер Владимир Ангархаевтай дурдахалаар гурбадахи үдэрын мурьсоон үглоонэй 11 сагта эхилбэ. Ахын аймагай захиргаанай гулваа Валерий Монголов мурьсоо харахаяа эрхэн байгаа.

32 килограмм шэгнүүртэ Толгойн дунда хургуулин хурагша Лопсон Гырғенов илаалта туйлаа.

35 килограмм шэгнүүртэн сооһоо шалгарһан А. Зайганов (7-дохи СДЮШОР) Михаил Малханов (10-дахи ДЮСШ) хоёр хүүшын уулзалгада тэмсэбэ. Яһала тэнсүү тулалдаанай боложо байтар, Алексей 6 балл агдажархиба. Тийгэжэ 10:5 тоотойгоор М. Малханов шүүгээ.

38 килограмм шэгнүүртэн соо Захааминэй Цырен Доржиев Ахаһаа эрхэн Идам Базаров хоёрой хоорондо үсэд шанга тулалдаан болобо. Эсэсэй эсэстэ 10:9 тоотойгоор И. Базаров илаалта туйлаа. Эдэ хоёр "Годли" фирмын тогтоһон тусхай шанда хүртэбэ.

41 килограмм шэгнүүртэн сооһоо Толтын барилдаашан

Баатар Ангаев илажа гараа. 47 килограмм шэгнүүртэ Толтын Дамдин-Гомбо Шалбаев чемпионо болоо.

51 килограмм шэгнүүртэн соо Захааминай барилдаашан Виктор Галданов чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртөө.

55 килограмм. Дэлхэйн чемпионо Борис Будаевтай хургуулин шаби Эрдэм Доржиев аймагтар түргөөр довтолжо, Ивалгын Чингис Ошоровой шоргыень шоройдуулжархёо хэн.

60 килограмм. 1-дэхи лицей-интернаттай шаби Баир Гармаев уулзалга бүхэндэ илаалта туйлажа, мурьсоонэй чемпионо болохо ёһоороо болобо.

65 килограмм. Энэ шэгнүүртэ аяр 13 хүбүүд барилдаа. Толтын Эрдэм Истаевтай тулалдаха хүн байбагүй.

"Илаалта туйлаха хүсэл зоригтэй түлөө" тусхай шангаар Оронгын Саша Юмов шагнагдаа.

Буряад барилдаанай дүхэригтэ гарагшад сооһоо эсэсэй эсэстэ Галбын тренер Родион Хобраков, Орлигой спортын хургуулин директор Василий Пронтеев уулзаба. 20 килограммаар хүндэ шэгнүүртэй В. Пронтеев абарга чемпионо болоһон байна.

Мурьсоонэй түгсхэлдэ баатар сэргшэ С. Х. Булутовтай түрэлхид, В. Д. Митриков ноотагайхидтаа, аймагай захиргаанда, бүхы эдэбхитэдэ халуун баярые хүргэбэ. Эмхидхэлэй комитетэй шийдэхбэрээр энэ мурьсоон хоёр жэлдэ нэгэ удаа үнгэргэгдэдэг болохонь.

В. СЫДЕЕВ.

Футбол

"СЭЛЭНГЭ" - "ТОРПЕДО" - 0:0

Россин Федерацин зүүн зонодо наададаг командануудай дунда ээлжээтэ - дүрбэдэхи уулзалга үнгэргэгдэбэ.

Үнгэрэгшэ амаралтын үдэр Рубцовскын "Торпедо" команда манайда айлшаар ерхэн байгаа. "Алтайн тракторна завод" гэжэ үйлэдбэринн нэгэдэлэй физкультурна коллективэйнгээ, мүн хотынгоо нэрэ солье эдэнэр 1964 онһоо хамгаалжа ябана. Тийхэдэ 1980 ондо зоно соогоо хоёрдохи хуури эзэлжэ, амжаа бэлэй. Мүн 1986 ондо РСФСР-эй кубогта хүртэхын түлөө нааданда эрхимэлжэ, түгсхэлэй мурьсоондэ хүржэ ерхэн гээ. Удаадахи жэлнүүдтэнь - 1993 ондо хоёрдохи, 1994 ондо зургаадахи, үнгэрэгшэ жэлдэ 15-дахи хуури эзэлһэн юм.

Айлшадай футболистнууд байгша ондо түрүүшынгээ хоёр уулзалга өөрынгөө стадион дээрэ үнгэргэхэдөө, Хабаровскын СКА-е 2:0 тоотойгоор шүүһэн, Благовещенскын "Амур" командай 1:1 тоотойгоор тэнсэһэн байба. Харин ээлжээтэ уулзалгануудһаа үнгэрэхөөр Сибириин хотонуудта ерэхэдэ, Ангарскын "Ангара" командада 2:1 тоотойгоор диилдэһэн байна.

... Газаамнай хүйтэн, нэбшээтэй. Наадаһай эхилэмсээр, мүн нэгэдэхи хахадай дүүрэтэр "Сэлэнгын" футболистнууд айлшадаа амар заяа үзүүлэнгүйгөөр довтолжо ороо бэлэй. Зүгөөр хэдшыне хайн довтолго хэжэ, ворота руу бүмбэгийн сохигдоходо, энэнь буруу тээшээл хийдэшэхэ юм. Эндэ айлшадай вратарь Владимир Безрядин, хамгаалагшад Александр Лунев, Владимир Першин гэгшэд шанга довтолгоонуудые саража үрдихэ юм. Тийхэдээл алдуу гаргажа, хэдэн удаа ялын бүмбэгэ ворота руудаа сохиоулаха баатай болобо. Эндэ "Сэлэнгын" гол довтологшо Сергей Хижняк хоёр удаа эршэтэйхэн бүмбэгэ ворота руу сохижорхибо. Энэниень солбо эрхээр хүржэ абаһан Безрядин суглаарашадта хайшаагдана.

Айлшадай футболистнууд энэ үе соо нэгэл хайн довтолго эмхидхэжэ, одоол тоо нээбэ гэжэ ханагдаа хэн. Эндэ айлшадай довтологшо Евгений Сапелин манай командын "хана" дээгүүр бүмбэгэ сохижорхёо. Энэнь воротагай тээ дээхэнүүр үнгэршээлэй.

Нааданай хоёрдохи хахада баһал эршэ зоригтой, шанга довтолгоонуудые "Сэлэнгын" футболистнууд эмхидхээ бэлэй. Зүгөөр эдэнэрэй онобшогүйхэнөөр сохихон бүмбэгые воротагай эзэн абаад лэ, гэдэргэнь эльгээжэ үрдинэ. Эндэ хамгаалагшадтай гаргаһан алдуугай түлөө "Сэлэнгын" футболистнууд хэдэн удаа ялын бүмбэгэ сохёодшыне үзэнэ. Зүгөөр ворота руу бүмбэгэ орожо үгэбэгүйл даа. Нэгэ нимэ хүндэ байдал айлшада тохёолдобо. Воротагай ялыу талмайн хажууһаа манай Вячеслав Марач бүмбэгээ эршэтэйхэнээр сохижорхино. Эндэл тоо нээгдэбэ гэн гэнээ, айлшадай солбо вратарь тэрэниие гэдэргэнь эльгээбэ. Энэниень хоёр удаа манай футболистнууд сохёошыне наа, баһал айлшадай вратарино мэхэлжэ ядаха юм. Энээгээр хонирхолтой наадан дүүржэ, хоёр командын футболистнууд нэгэ-нэгэ очко нэмэритэй болобо.

Удаадахи наадан майн 26-да үнгэргэгдэхэ болоно. Манайда айлшаар Благовещенскын "Амур" команда ерэхэнэ. Наадан үдэшын 6 сагһаа эхилэхэ юм.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

Элдэб хонинуудһаа

ВИДЕОФОН ТУХАЙ

Британиин магазинуудта видеофонууд худалдагдажа эхила. Сэлгынь дээгүүр ааб даа. Иигэжэ телефоноор хөөрэдэжэ байхадаа, утаһанай саанахи хүнэйнгөө шоур шарайе сэхэ хараха аргатайт. Хэлхэе холбооной Британиин "Телеком" гэжэ асари ехэ компани март нарада энэ продукцияа выставкэдэ эгээл түрүүлэн табиһан юм.

Ухаалан зохёогшо Мартин Мегарри гэгшын энэ видеофон хараад байхадаа, хүн зон ондо ондоо ханамжатай байба. Нэгэ зариман хонирхоошыне, нүгөөдүүлшын дурагуйшыне хэн, зүгөөр "шэхээрэ шагнаһан дээрэ бэшэ гү" гэдэхэшыне зон биин хэн.

Дүтын түрэл зоноороо харалсажа байгаад, видеофонуор хөөрэдэхэдэ, гоёл даа. Ажал хэрэг тухай хөөрэдэхэдөө, нүгөөдээ хараашыгүй наа, болохо бэшэ гү гэжэ зарим хүнүүд хэлсэдэг. Таяагүй хүндэ худалаар хэлэхэгүй ха юмши.

Иигээд хүн зон энэ телефондо хүндэтэйгөөр хандадаг болохо байха. Хэн нэгэн нүгөөдэхөө ехээр эшээ наа, урдахи экранайнгаа кнопко дараад, тэрэ хүнтэйгөө харалсангүй хэрэг тухайгаа хөөрэдэхэдэнь болохо, - гэжэ доктор Мегарри мэдүүлээ.

"АНГЛИЯ" журналһаа абтаба.

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство

Редактор А. Л. АНГАРХАЕВ.

РЕДАКЦИОННО-КОМПЬЮТЕРНО-ТЕХНИЧЕСКОЕ ОТДЕЛЕНИЕ С. Д. (редакторай орлогшо), ЖИГЖИТОВ Б.М.Ж. (харюусалтата секретарь), ГАРМАЕВ Р.Б. (Буряад Республикын Президенттын ба Правительство айнара), СМЯКИН Д.Д. (Буряад Республикын Арадай Хурал), таһагууды таанаша: ДАШЕВВА Г.Х., ДОНДООГОН Ц.Ц., ОЧИРОВ С. Д., САМБЯЛОВА Т. В., ШИТАЕВ В.Н. (хэблэлэй директор).

Манай адрес:

670000, Улаан-Удэ, Каландаршывинин үйлэс. 23, "Буряад үнэн" газетын редакция.

Газетэ хэблэлэй 2 хуудалан хэмжээтэй. Индекс 50901. Хэлэг 4170. Хэблэлдэ тушаагдаһан саг 17.00.

"Республиканска типографи" гэнэн АО-до газетэ хэблэлдэ. Директорийн телефон: 2-40-45. Б-0079-дэхи номертойгоор бүридхэлдэ абтанхай Заказ № 7769.

Рекламын телефонууд: редакторай - 2-50-96, приёмнын - 2-54-54, редакторай орлогшын - 2-68-08, харюусалтата секретариин - 2-50-52, секретариатай - 2-62-62, таһагууд: шийшыв-политическэ - 2-55-97 (даатшань), 2-61-35, 2-56-23, социально-экономическэ - 2-64-36 (даатшань), 2-63-86, 2-61-35, 2-67-81, соёлой, эрдэмэй болон хургуулинуудай - 2-60-21, (даатшань), 2-57-63, олоһонтын хүдэлхэрин ба хэдээсэлэй - 2-54-93, (даатшань), 2-34-05, 2-69-58; оршуулын - 2-67-81; корректорүүдэй - 2-33-61, компьютерна түбэй - 2-66-76. Манай корреспондентүүд: Агинскда - 3-42-19; Закаменскда - 30-61.

"Бурятия" хэблэлэй телефонууд: директор - 2-49-94, бухгалтери - 2-23-67, валта - 2-35-95